

20. Tiistaina 4 päivänä maaliskuuta 1997

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi patenttilain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 469

Hallituksen esitys 254/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 1/1997 vp

2) Hallituksen esitys laiksi lelujen turvallisuudesta „

Hallituksen esitys 253/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 3/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi vapaaehtoisista huutokaupoista annetun asetuksen ja lähempiä määräyksiä huutokaupantoimitajan-ammatin harjoittamisesta kaupungeissa sisältävän julistuksen kumoamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi „

Hallituksen esitys 259/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 4/1997 vp

Toinen käsittely

4) Hallituksen esitys laiksi vuokratalolainojen lainaehtojen muuttamisesta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 4/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 1/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi öljysuojarahastosta annetun lain muuttamisesta 469

Hallituksen esitys 265/1996 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 2/1997 vp

Ensimmäinen käsittely

6) Hallituksen esitys laiksi alueiden kehittämisestä annetun lain muuttamisesta 470

Hallituksen esitys 10/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 1/1997 vp

Lähetekeskustelu

7) Lakialoite laiksi rikoslain 6 luvun 2 §:n muuttamisesta „

Lakialoite 8/1997 vp (Jaakko Laakso /vas ym.)

8) Lakialoite laiksi työntekijäin eläkelain väliaikaisesta muuttamisesta 484

Lakialoite 9/1997 vp (Mikko Elo /sd ym.)

Mietintöjen pöydällepano

9) Hallituksen esitys 82. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän terveyttä ja turvallisuutta kaivoksissa koskevan yleissopimuksen nro 176 hyväksymisestä 492

Hallituksen esitys 256/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 1/1997 vp

10) Hallituksen esitys 82. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän ammattientarkastusta koskevaan yleissopimukseen, 1947 (nro 81), liittyvän pöytäkirjan vuodelta 1995 hyväksymisestä 492

Hallituksen esitys 257/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 2/1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Ala-Harja, Alho, Andersson C., Anttila U., Aura, Biaudet, Bremer, Dromberg, Heinonen, Hellberg, Hurskainen, Huttu-Juntunen, Jaakonsaari, Juhantalo, Juurola, Jääskeläinen, Kaarilahti, Kallio, Kalliomäki, Kallis, Kanerva S., Kantalainen, Karhunen, Karpio, Kemppainen, Korteniemi, Koski M., Koski V., Koskinen H., Laaksonen, Laine, Laitinen, Lehtosaari, Lindén, Linnainmaa, Löf, Markkula-Kivisilta, Metsämäki, Myllyniemi, Mölsä, Niinistö, Nikula, Norrback, Pehkonen, Pohjola T., Polvi, Prusti, Puisto, Pykäläinen, Ranta-Muotio, Rantanen, Rehn, Rimmi, Rinne, Roos, Saapunki, Saarinen, Sasi, Savela, Tahvanainen, Tennilä, Tulonen, Tuomioja, Vanhanen, Vartiainen, Vehkaoja, Vistbacka, Väistö ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Rimmi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Niinistö, Rinne ja Roos, virkatehtävien vuoksi edustajat Alho, C. Andersson, Biaudet, Heinonen, Hurskainen, Jaakonsaari, Jääskeläinen, Kaarilahti, Korteniemi, H. Koskinen, Laine, Linnainmaa, Metsämäki, Prusti, Sasi, Vehkaoja, Wahlström ja Wideroos sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Bremer, Juurola, Nikula, Rantanen, Tuomioja ja Vartiainen,

tämän kuun 6 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Ala-Harja, Filatov, Hellberg, Juhantalo, S. Kanerva, Lindén, Myllyniemi, Mölsä, Pehkonen, Saapunki, Tennilä ja Vistbacka,

tämän kuun 7 päivään virkatehtävien vuoksi

edustajat Kalliomäki, Nurmi ja Tiilikainen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Aura, Huttu-Juntunen ja M. Koski,

tämän kuun 11 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Kallis, Kemppainen, Laaksonen, Laitinen, Lehtosaari, Puisto, Saarinen, Savela ja Tulonen,

tämän kuun 13 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Dromberg, Kallio, Karpio, V. Koski, Löf, T. Pohjola, Polvi, Ranta-Muotio ja Väistö,

tämän kuun 14 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Pykäläinen,

tämän kuun 21 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Vanhanen sekä

tämän kuun 26 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Kantalainen.

U-asiat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että 27 päivänä helmikuuta 1997 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin asia n:o U 3.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimitannut mainitun asian käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan ja liikennevaliokunnan on annettava lausunto.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 989, 991—996, 998—1002 ja 1007/1996 vp sekä n:ot 4 ja 23/1997 vp. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Lakivaliokunnan jäsenet

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valiokunta- paikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Krohn vapautusta lakivaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että lakivaliokunnan täydennysvaali toimitetaan ensi perjantaina pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat

täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi patenttilain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 254/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 1/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi lelujen turvallisuudesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 253/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 3/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi vapaaehtoisista huuto-kaupoista annetun asetuksen ja lähempiä mää- räyksiä huutokaupantomittajan-ammattin har- joittamisesta kaupungissa sisältävän julistuksen kumoamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 259/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 4/1997 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi vuokratalolainojen laina- ehtojen muuttamisesta annetun lain muuttami- sesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 4/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 1/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 ja 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi öljysuojarahastosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 265/1996 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 2/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 ja 5 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi alueiden kehittämisestä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 10/1997 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 1/1997 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelu:

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Kysessä on lainmuutos, jolla aluekehitysviranomainen toimii Interreg-ohjelmassa kassana, mutta haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen jälkeensuuntaan tilanteeseen, joka vanhan lääni- ja maakuntajaon mukaisesti on estänyt eräiden alueiden osallistumisen lähialueiden Interreg-yhteisöalueen toteuttamiseen. Tältä osalta pitäisin välttämättömänä sitä, että ohjelmakaudella toteutettavien Suomen Interreg II -ohjelmien hallinto- ja seurantakomiteoiden kokoonpanoon tulisi lisätä näihin alueisiin rajautuvien maakuntien edustus eli itäisestä, keskisestä ja myös läntisestä Suomesta olevia alueita. Vähintäänkin EU:n tulevassa rakennerahastuudistuksessa tulee mielestäni Suomen toimia tiukasti niin, että Interreg-yhteisöalueen toteuttamisalue määritellään laajemmin. Tosiasiaan on se, että varsinkin itäisillä lähialueilla työtä riittää ja taitaa jäädä vähän tekemättä koko Suomellekin.

Ed. Pulliainen : Arvoisa puhemies! Asiassa todella voidaan kiinnittää huomiota siihen puoleen, johon ed. Rajamäki juuri kiinnitti. Mutta taustana ihmetellä pitää sitä, että esitys tuotiin sellaisella vauhdilla eduskuntaan, että oli suurin piirtein vuorokausi aikaa sitä valiokunnassa käsitellä ja vielä tavallaan ennakoivasti, ennen kuin se oli ollut edes lähete keskustelussa. Kun nyt seuraa jälkikeskustelua, mikä tästä käydään, se juuri paljastaa tämän laatuiset ulottuvuudet, jotka ed. Rajamäki julki toi. Nyt voi vain hartaasti toivoa sitä, että nyt kokeilun kohteena olevan Lapin Liiton osalta siellä osataan hoitaa asia niin täydellisesti, että sillä ei möhlitä kokeilua. Muutoinhan, jos siellä möhlitään, silloin kaikki se arvokas, mitä ed. Rajamäki juuri julki toi, tavallaan menettää merkityksensä. Hartaasti toivoa voisi, että asioita vähän paremmin valmisteltaisiin ja annettaisiin eduskunnallekin aikaa laaja-alaisemmin miettiä asioita.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen on oikeassa, että tätä asiaa ei saa hukata. Mielestäni voimme tämän eduskunnassa nyt hoitaa hallituksen antaman aluepoliittisen selonteon yhteydessä niin, että eduskunta siinä käsittelynsä yhteydessä lausuu tavoitteesta ja sen toteuttamisesta laajemmin.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen viittasi siihen, että tämä tuotiin hirmuisella vauhdilla valiokuntaan ja että kiire on asian kanssa ollut nimenomaisesti päällimmäisenä. Kysynkin, jos täällä on joku tietäjä, mistä johtuu tällainen kiire lain valmistelussa, koska kokemus osoittaa, että kiireellä saadaan huonoa lainsäädäntöä, ja olen vakuuttunut siitä, että tässä talossa ei kukaan halua huonoa lainsäädäntöä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Lakialoite laiksi rikoslain 6 luvun 2 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 8/1997 vp (Jaakko Laakso /vas ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a a k s o : Arvoisa rouva puhemies! Yli 100 kansanedustajaa on allekirjoittanut eduskunnalle helmikuussa jätetyn lakialoitteen, jossa ehdotetaan rikoslain rangaistusten yleisiin koventamisperusteisiin lisättäväksi rikollisessa teossa ilmenevä tekijän rasistinen motiivi. Koventamisperusteiden laajentaminen velvoittaisi syyttäjiä ja tuomioistuimia ottamaan huomioon muun muassa väkivaltarikoksissa rasistisen motiivin rangaistusta koventavana perusteena.

Tällä hetkellä rangaistuksen koventamisperusteita on neljä. Syyttäjä ja tuomioistuin ovat velvoitetut ottamaan huomioon rangaistuksen koventamisperusteina tällä hetkellä muun muassa rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, rikoksen tekemisen vakavia rikoksia varten järjestäytyneen ryhmän jäsenenä, rikoksen tekemisen palkkiota vastaan ja rikosentekijän aikaisemman rikollisuuden, jos sen ja uuden rikoksen suhde rikoksen saman kaltaisuuden johdosta tai

muuten osoittaa tekijässä ilmeistä piittaamattomuutta lain kielloista ja käskyistä.

Tässä yli 100 kansanedustajan allekirjoittamassa rikoslain muutoksessa ehdotetaan, että jos rikollisen teon motiivina on ollut toisen ihmisen rotu, ihonväri, kansallisuus tai etninen alkuperä, uskonto taikka muu näihin verrattava syy, niin näissä tapauksissa syyttäjä ja tuomioistuin ovat velvolliset ottamaan rikollisen teon rasistisen motiivin rangaistuksen koventamisperusteena huomioon.

Julkisuudessa on ollut useita hälyttäviä esimerkkejä rasististen asenteiden lisääntymisestä ja siitä, että Suomessa asuviin ulkomaalaisiin on kohdistettu esimerkiksi väkivaltaa tai väkivallalla uhkaamista heidän etnisen taustansa vuoksi. Skinheadien tapaisten ryhmien avoimen väkivallan on arveltu heijastavan myös laajemmin valta-väestön piileviä rasistisia ja muukalaisvihamielisiä asenteita.

Kuluva vuosi on nimetty Euroopan unionissa rasismin vastaiseksi toimintavuodeksi. Jo aiemmin Euroopan neuvosto on toiminut rasismia ja muukalaisvastaisuutta sekä antisemitismia vastaan erilaisten kampanjoiden avulla. Suomessa valtioneuvosto nimesi viime vuonna rasismin ehkäisemiseen ja suvaitsevaisuuden lisäämiseen tähtäävien toimenpiteiden koordinoitua varten epävirallisen työryhmän. Eduskunta voi muun muassa käsittelemällä nyt ehdotetun rikoslain muutoksen antaa panoksensa Euroopan unionin rasismin vastaiseen toimintavuoteen.

Nykyisen rikoslain rangaistusten mittaamista koskevat säännökset antavat tuomioistuimille periaatteessa mahdollisuuden ottaa huomioon syylliseksi todetun rasistisen motiivin. Rikoslakiin sisältyy lisäksi erityisiä säännöksiä, joilla on kriminalisoitu kiihottaminen kansanryhmää vastaan sekä syrjintä. Näiden säännösten taustalla on Suomen jo vuonna 1970 ratifioima kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskeva yleissopimus. Tämän rotusyrjintäsopimuksen 4 artikla muuten velvoittaa yksiselitteisesti sopimusvaltiot säätämään laissa rangaistavaksi kaiken rodulliseen ylemmyyteen tai vihaan perustuvien aatteiden levittämisen, rotusyrjintään kiihottamisen, kaikki väkivaltaiset teot tai yllyttämisen sellaisiin tekoihin toista rotua tai toista ihonväriä tai etnistä alkuperää olevaa henkilöryhmää kohtaan, kaiken rotusortotoiminnan avustamisen ja sellaisen toiminnan rahoittamisen. Lisäksi sopimusvaltioiden tulee säätää laittomiksi ja kieltää järjestöt ja organisoitu sekä muun propagandatoiminta, joka edistää rotusyr-

jintää ja siihen yllyttää, sekä pitää tällaisiin järjestöihin tai toimintaan osallistumista rangaistavana tekona. Myös valtiollisia tai paikallisia viranomaisia tai laitoksia tulee kieltää edistämästä rotusyrjintää tai siihen kiihottamista.

Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että kunnanvaltuuston puheenjohtajalla on velvollisuus kieltää rasististen kiihotuspuheiden pitäminen kunnanvaltuuston kokouksissa. Viime vuodelta löytyy maastamme esimerkki, jossa Turun kaupunginvaltuuston puheenjohtaja ei menetellyt näin, jolloin sopimuksen 4 artiklan sopimusvelvoitetta ei noudatettu.

Rotusyrjintäkomitea, joka seuraa rotusyrjintäsopimuksen noudattamista, on huomauttanut, ettei rotusyrjinnän kieltävän lainsäädännön säätäminen sinänsä ole osoitus 4 artiklan velvoitteiden täyttämisestä, vaan lainsäädäntö tulee panna myös tehokkaasti täytäntöön. Syytteen nostamista harkitessaan rotusyrjintäsopimuksen velvoitteiden mukaisesti säädetyn lainsäädännön nojalla syyttäjien tulisi komitean mukaan suorittaa syyteharkintansa rotusyrjintäsopimuksessa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Viranomaisilla on velvollisuus asianmukaisen esituskinnan suorittamiseen viivytyksettä saatessaan tietoonsa rasistisia väkivallalla uhkaamisia tai muita rasismin vastaisen lainsäädännön rikkomuksia. Erityisen vakavasti näihin rikkomuksiin tulee suhtautua, jos ne on tehty julkisesti jonkun ryhmän toimesta.

Oikeusministeriön vuonna 1995 lausuman kannan mukaan rasistiset motiivit voidaan Suomen oikeuden mukaan epäilyksittä tulkita sellaisiksi syyllisyyttä lisääviksi seikoiksi, joiden perusteella tekijälle voidaan tuomita normaalirangaistusta ankarampi seuraamus. Koska laissa ei kuitenkaan yksiselitteisesti määritellä rasistista motiivia rikoksesta tuomittavan rangaistuksen koventamisperusteissa, normaalirangaistusta ankarampi seuraamus riippuu kunkin syyttäjän ja tuomarin omista arvolähtökohdista. Voimassa oleva laki mahdollistaa rasistisista motiiveista tehdyn rikoksen rankaisemisen normaaliasteikkoa ankarammin käyttämällä mahdollisesti joko teon normaaliasteikolla kovempaa rangaistusta tai teon tuomitsemista rikoksen törkeän tekemuodon rangaistusasteikolla.

Nykyisen lain oikeuspoliittista tehokkuutta yleis- ja erityisestävyyden kannalta voidaan syystä epäillä. Sikäli kuin rangaistuksilla ylipäätään voidaan vaikuttaa ihmisen tulevaan käyttäytymiseen, rasistisen motiivin huomioon ottaminen tuskin nykyisen lain puitteissa vaikuttaa lain-

kaan rasistisiin asenteisiin. Rikoslakimme on nykyisessä muodossaan rasistisen motiivin sääntelyn osalta osittain puutteellinen, näytön esittämisen kannalta hankala ja jättää asian harkinnan liiaksi riippumaan syyttäjän ja tuomarin omista arvostuksista.

Rouva puhemies! Ruotsissa on säädetty rikoskaaren muutoksella rangaistusten yleiseksi koventamisperusteeksi rikollisen teon rasistiset ja muukalaisvihamieliset motiivit. Säädös tuli voimaan vuoden 1994 heinäkuussa. Ruotsin laki säädettiin aivan vastaavassa tilanteessa kuin missä Suomen laki tällä hetkellä on. Säädöksen mukaan koventamisperuste on, jos rikoksen motiivi on ollut loukata henkilöä, kansanryhmää tai muuta sellaista ihmisryhmää rodun, ihonvärin, kansallisuuden tai etnisen alkuperän, uskonnon tai muun vastaavan synn vuoksi. Myös Ruotsissa rasistinen motiivi voitiin ottaa ennen lainmuutosta huomioon sekä rangaistuksen törkeysarvostelussa että valittaessa rangaistusasteikkoa. Tästä huolimatta lainmuutos nähtiin Ruotsissa välttämättömäksi.

Lainmuutoksen perusteluissa kiinnitettiin huomiota muun muassa pakolaisten ja ulkomaalaisten oikeuteen nauttia yhtäläisistä kansalaisoikeuksista kuin valtaväestö. Muutos nähtiin tarpeelliseksi paitsi siksi, että sillä oli mahdollista yhdenmukaistaa rangaistuskäytäntöä, myös siksi, että lainmuutoksen avulla rasistisiin tekemötteihin kiinnitettäisiin huomiota jo esitutkintavaiheessa.

Ruotsin lain perusteluiden mukaan rasistinen tekemöttei koventamisperusteena voi tulla sovellettavaksi sekä siinä tapauksessa, että tekijänä on joku valtaväestöön kuuluva ja teon uhrina jokin vähemmistöryhmän edustaja, että myös päinvastaisessa tapauksessa. Myös vähemmistöihin kuuluvien välisissä rikoksissa voi ilmetä rasistinen motiivi. Olennaista on tekijän syyllisyysarvostelussa syrjintää ilmentävä motiivi, joka voi koskea muutakin kuin kansallisuuteen tai rotuun liittyvää syrjintäperustetta. Rasistisen motiivin ei myöskään tarvitse olla teon yksinomainen vaikutin tullakseen sovelletuksi rangaistuksen koventamisperusteena.

Ed. Rimmi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M i k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Laakso puhui Turun kaupunginvaltuuston puheenjohtajasta, minä il-

moitaudun paikalle. Haluan kiinnittää huomiota siihen, että valtuustossa voidaan käyttää useanlaisia puheenvuoroa, ensinnäkin niitä, jotka täyttävät rikoslain tunnusmerkistön eli ovat rangaistavia, toisaalta siellä voidaan käyttää sopimattomia puheenvuoroja, jotka eivät ole rikoslain mukaan rangaistavia, mutta ovat siitä huolimatta sopimattomia valtuuston saliin. Nimenomaan uusi kuntalaki sanoo, että valtuutetun tulee käyttäytyä tehtävän edellyttämällä arvokkuudella.

Olen Turun kaupunginvaltuustossa useita kertoja huomauttanut eräälle valtuutetulle kielienkäytöstä, sanonut sitä sopimattomaksi, mutta en ole katsonut sitä rikoslain vastaiseksi, en ole käyttänyt tätä sanontaa.

Eräässä tapauksessa, johon ed. Laakso ehkä viittaa, olen keskeyttänyt asianomaisen puhujan ja siitä on tehty rikosilmoitus erikseen. Virallinen syyttäjä on tutkinut jutun ja jättänyt syytteen nostamatta. Eli olen mielestäni menetellyt juuri niin kuin meidän lainsäädäntömme edellyttää ja myös kunnallislain mukaisesti.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Laakso puheenvuorossaan mainitsi, nykyinen rikoslaki kyllä mahdollistaa tämän syrjintää ilmentävän motiivin huomioon ottamisen. Nimittäin rikoslain 6 luvun 1 §:ssä on säädetty, että tuomari rangaistusta mitatessaan joutuu ottamaan huomioon kaikki asiaan vaikuttavat lieventävät taikka koventavat asianhaarat. Jos rasistinen motiivi hyvin vahvasti esiintyy, niin toki se otetaan silloin huomioon. Kieltämättä kysymys on silloin tuomarin arvomaailmasta käsin lähtevä, mutta tuomarikunta on kyllä hyvin sivistynyttä ja valvetunutta tässä suhteessa, joten minä luotan heidän kykynsä harkita ja punnita asiat tässäkin suhteessa oikein.

Näyttää siltä, että kansainvälisesti ed. Laakson esitys on otettu huomioon ja kirjoitettu useaan maan rikoslakiin. Siinä mielessä tietysti saattaa olla paikallaan, että Suomessa noudatetaan tätä yleiseurooppalaista käytäntöä.

Ed. V i r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rasismin nousu maailmalla on tosiaan huolestuttavaa, mutta meillä Suomessakin on aika paljon siitä näyttöä, että tietyt ylilyönnit rasismi-käsitteen ympärillä johtavat pikemmin rasistisiin vastaväitöksiin. Eli useasti kun Suomea katselee, iltapäivälehtiä ja muutenkin televisiota ja muuta, niin näkee, että rasistiset

teemat vedetään esiin tyhimmän mittapuun mukaan, kun on yksinkertaisin, huumorintajutomin tai ahnein tuomari. Nyt kun meille on Suomeen tulossa vielä tämä amerikkalainen lainsäädäntömalli, tämmöinen syyttämismalli, niin meillä alkaa tällä alueella mennä tosi turvatomaksi ihmisen elämä, jos kaikki huumori, vitsit, kaikki tämmöinen rupeaa tulemaan sen alle, että joku syyttäjä tai lakimies voi napata minulta rahat pois, jos minä puhun huolimattomasti.

Minä vielä ihmettelen sitä, että kun ed. Laakso luetteli kaikki ne takana olevat lähtökohdat aina jonnekin rotuun ja geeneihin asti, niin voiko kohta enää toisesta sanoa mitään, edes toisen äidistä tai isästä tai kissasta. Minä nyt vähän kärjistän tätä, mutta tämä tämä liittyy siihen, että meillä on muuttumassa syyttämiskäytäntö amerikkalaisemmaksi, ja amerikkalaisuus lakikäytännössä on uskomattoman huono esimerkki siitä, mihin ei saisi mennä, että koko ajan on lain armoilla, sitten kun tulee liian kovia lakeja.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Totean tässä yhteydessä, että ed. Virtanen on myös allekirjoittanut tämän rikoslain muutosesityksen, ja käsittääkseni nimenomaan sillä perusteella, että hän pitää oikeana tätä koventamisperustetta. Tietenkään ei kyse ole vitseistä tai tämän kaltaisesta toiminnasta. Ensi sijassa on kysymys ennalta ehkäisevästä toimenpiteestä väkivaltarikosten suhteen. Eli kun rasistinen motiivi esimerkiksi väkivaltarikoksissa otetaan huomioon koventamisperusteena, sillä saat-
taa olla tietty ennalta ehkäisevä vaikutus.

Lakialoite on tehty nimenomaan siksi, että asia saataisiin myös Suomessa keskusteluun tänä Euroopan unionin rasismien vastaisena toimintavuonna. Olen ymmärtänyt, että aloite on todellakin saanut laajaa vastakaikua eduskunnassa.

Kuten ed. M. Pohjola aivan oikein totesi, monissa maissa on jo pidetty lähtökohtana sitä, että tämän kaltaisen koventamisperuste otetaan mukaan lainsäädäntöön. Useat näistä maista ovat olleet saman kaltaisessa tilanteessa lakia säätäessään kuin mitä Suomi tällä hetkellä on.

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! Puhemiehen ei tarvitse, niin kuin ed. Mikkola on omassa reviirissään joutunut huomauttamaan valtuuston jäsentä, minua huomauttaa tämän puheenvuoron aikana.

Ed. Laakso selvästi kiihottui omasta puheestaan, ja täytyy myöntää, että kiihotuin minäkin omalla paikallani. Onneksi oli puheenvuorojen

väliä näin kauan, että minä ehdin selkeästi rauhoittua. Minä olen ehdottomasti sitä mieltä, että ihmisiä täytyy kohdella nimenomaan tasa-arvoisesti riippumatta siitä, mihin kansakuntaan, uskontoon, etniseen taustaan tai ihonväriin he kuuluvat, se on aivan itsestään selvä asia.

Myönnän senkin, että varmasti Suomessa on joitakin rasistisia ilmiöitä jossakin Joensuussa skinheadien taholta tapahtunut, mutta yleisesti ottaen Suomessa ei ole rasismia, ei siitä huolimatta, että television toimittajat yrittävät ohjelmis-
saan nuppineulan kanssa kiskoa, eikö nyt pikkuisen olisi herra tai rouva värillinen henkilö rasismia Suomessa kohdannut, sanokaa nyt edes pikkuisen, täytyy nyt jossakin olla pikkuisen rasismia. Siitä huolimatta yleensä nämä ihmiset sanovat, että Suomessa ei ole rasismia, heillä ei ole ollut mitään hätää, heitä on kohdeltu aivan hyvin. Näin tietysti täytyy ollakin.

Se, minkä vuoksi minä, rouva puhemies, tulin puhujakorokkeelle, on se, että minä en hyväksy ylikriminalisointeja. Tämä on ehkä väärä sana, mutta minä nyt käytän tätä. Viitataan eräeseen lainkohtaan, rikoslain 11 luvun 8 §:ään, josta on jo puhuttukin, kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Edellisen eduskunnan aikana hallitus antoi tästä aivan hyvän esityksen, jossa kuitenkin rangaistavuuden perustana, ennen kuin tällainen kiihotusrikos voi toteutua, on se, että tämä kiihottavaa puhetta käyttänyt tarkoittaa kiihottaa ja että se kiihottajan inhottava puheenvuoro on omiaan täyttämään tällaisen kiihotuksen tunnusmerkit, silloin se olisi ollut rangaistavaa. Korkeassa viisaudessaan lakivaliokunta ja eduskunta aikoinaan poistivat nämä rajoitteet tästä asiasta. Silloin tuli, jos lakia luetaan aivan suoraviivaisesti, kysymys siitä, että sanoo mitä hyvänsä kenestä hyvänsä, vaikka ed. Virtasen tarkoittamasta kissasta, jota värillinen ihminen taluttaa, se on ilman muuta kiihottamista kansanryhmää vastaan.

Niissä vähissä tapauksissa, joissa suomalainen tuomioistuimien on joutunut tätä pykälää soveltamaan ja myös syyttäväviranomaiset sitä tulkitsemaan, on kuitenkin käsitykseni mukaan lähdetty pitkälti siltä pohjalta kuin hallitus aikoinaan tar-
koitti. Toisin sanoen ihmisille sallitaan kuitenkin kohtuullinen sananvapaus, jos sen tarkoituksena ei ole kiihottaa jotakin kansanryhmää, jotakin ihmisrotua vastaan eikä puheenvuoro ole omiaan vaikuttamaan sellaista asiaa. Toisin sanoen hallituksen esitys silloin edellisen eduskunnan aikana oli erinomaisen hyvä, totta kai, kun se oli Ahon hallituksen tekemä esitys. Sehän oli

itsestään selvä asia. Se oli kunnossa, mutta se mentiin valiokunnassa kääntämään. Silloin se muodostui kokonaan toisenlaiseksi.

Ed. Laakson aloite on samanlainen. Siinä nyt esitetään rangaistuksen koventamisperustetta siitä huolimatta, niin kuin ed. Markku Pohjola, tuomioistuimen ei kai nyt tällä hetkellä istuva tuomari, kuitenkin asioita tunteva henkilö totesi, että se on jo rikoslain 6 luvun 1 §:n mukaan mahdollisuus ottaa huomioon, jos teon motiivina on ihmisen ihonväri, uskonto, rotu tai tällaiset asiat. Mutta jos asia mennään tällä tavalla korostamaan kuin ed. Laakso nyt tarkoittaa, aina kaikissa asioissa vedotaan siihen, että tässä on ollut rotu, ihonväri tai uskonto motiivina, kaikissa asioissa vedotaan tähän, ja se on väärin. Se olisi poikkeustapauksissa mahdollista, jos todetaan, että motiivi on ollut tässä asiassa lähtökohtaisesti siitä, minkälainen ihonväri ihmisellä on, mutta se on siellä jo 6 luvun 1 §:ssä.

Tällä vain mahdollistetaan se, että kaikissa tapauksissa, jos jotakuta värillistä, kissaa talutavaa mummoa vilkaistaan vähän vihaisesti taikka ei vihaisestikaan, motiivina on ollut silloin rotu. Silloin täytyy antaa kaksinkertainen rangaistus asiasta. (Ed. Gustafsson: Miten niin kaikissa tapauksissa, mikä logiikka tässä on?) — Totta kai, ed. Gustafsson, aina tullaan vähemmistöjen puolelta vetoamaan tähän. Lain täytyy olla kaikille sama, niin valkoisille kuin värillisillekin. Sen takia näitä erikoispykälä ei tarvita.

Lopuksi, rouva puhemies, kun ed. Laakso paikallaan hermostuneena pomppii pystyyn, totean sen, että koettakaa, ed. Laakso, pääkaupunkiseudulla huolehtia siitä, että värillisten ihmisten ja nuorten terrori esimerkiksi koululapsia vastaan ei ole niin voimakasta kuin se tänä päivänä on. On myös olemassa värillisiä rikollisryhmiä, jotka pelottelevat vanhoja ihmisiä, tekevät pikkuryöstöjä jne. Poliisi ei kuitenkaan halukkaasti todennäköisesti siihen puutu, koska heidän kanssaan on aina vaikeuksia juuri siitä syystä, että heidät yritetään korottaa hopealautasella erikoiseen asemaan. He ovat samanlaisia kuin suomalaiset ihmiset myös siltä osin, että heidät tulee pitää kurissa ja Herran nuhteessa, ed. Laakso, ettei pääse tapahtumaan sellaisia kuin varmasti olette itsekin saanut kuulla yhteydenottojen perusteella, niin myös minä, eikä niitä kannata ruveta tässä sen enemmän erottelemaan. Kaikki saman arvoisia mutta ei korostetusti.

Olin suorastaan hämmentynyt ed. Virtasen puheenvuorosta. Hän ajattelee asiaa juuri sillä tavalla kuin järkevä ihminen ajattelee. Ed. Virta-

nen osaa ajatella, jos hän vain haluaa. Tässä oli kysymys siitä, että jos lähdetään tälle linjalle, jota ed. Laakso tarkoittaa, silloin tulee sellainen kuppikunta, johon ei enää kohdisteta Suomen lakia vaan joka on erikoissuojeluksessa, jota ei tarvita.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Aittoniemi ei tapansa mukaan ole lukenut pöydällään olevaa lakiesitystä. Lakiesityksessähän esitetään koventamisperusteeksi otettavaksi huomioon myös sellainen teko, jossa esimerkiksi joku hänen värilliseksi kutsumansa henkilö rasistisista motiiveista kohdistaa väkivaltaa esimerkiksi valtaväestön edustajaan. Selvennän tätä kysymystä. Jos joku, esimerkiksi musta mies, lyö ed. Aittoniemeä siksi, että hän on valkoinen, se on koventamisperuste. Mutta jos hän lyö ed. Aittoniemeä siksi, että hän on Aittoniemi, se ei ole koventamisperuste.

Ed. S a a r n i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta ed. Aittoniemen puheenvuoro hieman heittelehti logiikaltaan siltä osin, että hän aluksi perusteli kovasti sitä, että kaikki ihmiset ovat lain edessä saman arvoisia. Kuitenkin hän puheensa loppuosassa kertoi värillisistä ryhmistä, jotka terrorisoivat. Minun huolenaiheenani on ainakin se, että on yleensä tällaisia ryhmiä, värillisiä ja valkoisia, jotka aiheuttavat ihmisille epäviihtyisyyttä ja suorastaan pelkotiloja Helsingissä. Tässä mielessä toivoisin, että kaikki voisimme tehdä jotakin tälle ongelmalle, joka on paljon laajempi kuin vain rotukysymys. Se on suuri yhteiskunnallinen ongelma, joka koskee isoja, irtonaisia nuorisoryhmiä tällä hetkellä.

Ed. J a n s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemi sanoi puheessaan, ettei Suomessa ole rasismia. Viime perjantaina samaan aikaan, kun lakialoite pantiin pöydälle eduskunnassa, oli opetusministeriön järjestämä rasismien vastainen seminaari Finlandia-talossa, missä muun muassa tieteellisin tutkimuksin ja perustein todettiin, kun rasismia Suomessa on tutkittu nyt 70-luvulta lähtien, että rasismia on ollut ja on yhä edelleen Suomessa, että asenteet kovenevat ja että kehitys on todella synkkä. Tuo oli minusta väärä todistus, koska tämä ei ole nyt väittämä vaan se, mitä tutkimuksessa on todettu. Se tuli erittäin selvästi ilmi ei ainoastaan Finlandia-talon seminaarissa vaan myös julkisuudessa, että näin valitettavasti vain on. Tämän haluaisin korjata.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minulla ei puheenvuoroihin ole paljonkaan muuta sanomista kuin ed. Janssonille, että Ruotsissa on rasismia, mahdollisesti Ahvenanmaallakin. Erityisesti Ruotsissa on päästetty asiat siihen piippuun, että siellä ei ole mitään paluuta. Suomessa ne on kohtuullisesti pidetty kasassa. Suomessa ei ole rasismia, vaikka julkinen sana yrittää sitä koko ajan kiskoa esille. Sitä ei löydy mistään, paitsi myönnän, että Joensuussa on ollut yksittäistapauksia, mutta poliisilla on niiden suuntaan ollut suhteellisen voimakaat otteet. Toivon, että poliisilla on myös Helsingin seudulla otteet sitä vastaan, etteivät värilliset valkoisia terrorisoi sillä tavalla, kuin on esimerkiksi eräissä kouluissa tapahtunut.

Lopuksi: Oikeastaan pyysin puheenvuoroni siksi, että tämä ei ole keskustan linjapuheenvuoro vaan ed. Aittoniemen linjapuheenvuoro. Ilmeisesti keskustan linjapuheenvuoro tulee, kun ed. Vehviläinen kävelee puhujakorokkeelle.

Ed. Virtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ettei menisi niin, että on ihan vain aittoniemiläisiä mielipiteissään, vastaisin, että asia, jota on myös tutkittu sosiaalipsykologian puitteissa, on, että kun vähemmistöryhmä on saanut itsensä hyväosaiselle tasolle joissakin maissa, voisi käyttää vaikka Suomea esimerkkinä, muutkin vähemmistöryhmät opetetaan tavallaan käyttämään samaa metodologiaa. Esimerkiksi minä olen ihmetellyt, että kun Suomen ruotsinkielisten asiat ovat jumalattoman hyvin tässä maassa ja ylikorostettuina monella sadalla, silti vieläkin hämmästyttään, että tutkimustuloksissa suomalaiset ovat niin yllättävän myönteisiä ruotsin kieltä ja ruotsinkielistä vähemmistöä kohtaan.

Minä väitän, että tällaisina mustavalkoisina aikoina vähemmistöt tavallaan rupeavat lietsomaan, aivan niin kuin ed. Aittoniemi on siinä oikeassa, että tv-toimittajat usein väkisin hakevat Suomesta sen kaltaista rasismia, jota tässä maassa ei ole ja joka ei ole ongelmana ollut. On otettava huomioon, että toiset jopa poliittisista tarkoituseristä johtuen haluavat edelleen heikentää suomalaista, suomenkielistä itsetuntoa sillä, että me kohtelemme joitakin ryhmiä huonosti.

Toisenlainen historia on kokonaan jossakin Norjassa, jossakin Finnmarkissa saamelaiden kohtelussa, samaten Ruotsissa, mutta silti suomalaiset jossakin kummallisessa hyvänahkaisuudessaan jaksavat aina ottaa vastaan sen, kuinka

surkeasti me olemme omat vähemmistömme hoi-taneet, mikä ei ole totta. Voi kysyä vaikka ed. Janssonilta.

Ed. Vehviläinen: Hyvä puhemies! Oli hyvä, että ed. Aittoniemi vastauspuheenvuoronsa lopuksi totesi, että hänen kantansa ei ollut keskustan ryhmän kanta. Itse haluan ainakin edustajana sanoutua aika monista ed. Aittoniemen esittämistä näkökohdista irti, enkä vähiten siitä, että hän väitti, että Suomessa ei ole rasismia ja että Joensuun tapahtumat olisivat olleet erityistapaus. Joensuulaisena kansanedustajana ja kaupunginvaltuutettuna sekä päättäjänä jonkin verran tunnen näitä Joensuun tapahtumia. Haluaisin kommentoida tätä niin, että minusta tuntuu, että Joensuussakin oltiin ennen skinheadien ja ulkomaalaisten välisiä yhteenottoja sitä mieltä, että ei ole olemassa rasismia Joensuussa, että Joensuu on suvaitsevainen maakuntakeskus, mutta sitten kun alkoi tapahtua, oli pakko myöntää, että rasismiahan tämä on. En usko ollenkaan, että se olisi erityistä nimenomaan Joensuussa.

Voisi tiivistää asian niin, että meillä on tapana reagoida vasta silloin, kun jotakin tapahtuu, ja unohtaa se sitten myöhemmin. Euroopan tämän vuosisadan historia tuntee monia esimerkkejä tästä.

Sitten ed. Laakson lakialoitteesta. Itse kuulun sen allekirjoittajiin ja uskallan edelleenkin maallikkona enkä todellakaan kovinkaan hyvin rikoslakia tuntevana puolustaa ed. Laakson lakialoitetta. Pidän sitä sen takia erityisesti hyvänä, että kun me tiedämme, että asennekasvatuksen tie on erittäin hidas, minusta silloin, kun on tärkeästä asiasta kysymys, on voitava myös tehdä fiilauksia lainsäädäntötyöhön. Itse olen sillä tavalla ollut pettynyt siitä, mitä meillä on kouluissa ja myös kodeissa pyritty tekemään asennekasvatusta, että se ei ole tuottanut hyviä tuloksia vaan viime vuosien mielipidemittaukset kertovat päinvastaista tietoa.

Nyt viime perjantain rasismin vastaisen konferenssin yhteydessä juuri julkaistiin uutta mielipidetiedustelua, joka kertoi, että meillä ovat rasistiset asenteet lisääntyneet. Kun yleisesti on pidetty yleistyksenä, että työttömyys ja työttömänä olominen, asunnottomana olominen ja se, että on heikossa taloudellisessa asemassa, erityisesti synnyttää huonoa erilaisuuden sietokykyä, niin uusimmat mielipidemittaukset kertoivat, että myös hyvätuloisten sekä naisten, jotka aikaisemmin ovat suhtautuneet miehiä myönteisemmin ulko-

maalaisiin, asenteet ovat koventuneet. Minusta tässä on aika paljon merkkejä siitä, että meidän on tähän asiaan puututtava, ja minä annan tunnustusta tälle hallitukselle siitä, että se on lähtenyt myös tähän työhön mukaan.

Yksi asia on se, että reilu vuosi sitten aloitettiin Suomen ulkomaalais- ja pakolaishuoltolain ohjelman tekeminen. Työryhmän mietintö annettiin vuoden alussa ministeri Enestamille. Minusta se on hyvä asia. Samoin tiedän, että ministeri Andersson on vastuuministerinä erityisesti kiinnittänyt tähän asiaan huomiota. Minusta on hyvä, että me myös täällä eduskunnassa jotain edes pyrimme tälle asialle tekemään.

Joensuulaisena katson itse tätä todellakin siitä näkökulmasta, minkä olen saanut yhtenä kaupunkilaisena, siitä tiedosta, että minun naapurisani on tällaisia ongelmia ja minusta tämä kertoo nimenomaan siitä, että meillä on aika huono erilaisuuden sietokyky. Ulkomaalaiset ovat tässä lakialoitteessa erityisesti nyt kohteena, mutta muutenkin haluaisin laajentaa tätä siihen, että meidän on vaikea hyväksyä vähemmistöjä. Luulen, että sama vaiva vaivaa myös tätä salia. Uskaltaisinkin vähän epäillä, että jos tänne saliin tulee myös jatkossa, tulevien viikkojen aikana lakivaliokunnasta homoparasia, niin se myös tulee olemaan sillä tavalla vaikea kysymys kansanedustajille, ettei oikein tiedä, miten vähemmistöjen asiaan aina suhtautuisi. Se on minusta inhimillistä, mutta meidän tavallaan pitäisi pystyä poliittikona näyttämään esimerkkiä ja katsomaan asioita aika avoimin silmin.

Siitä olen ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä, että lain pitää olla sama kaikille ihmisille, kaikille kansalaisille, mutta minun mielestäni vähemmistöt tarvitsevat oman erityissuojansa. Eli lopuksi tiivistäisin, että meidän tehtävämme tässä salissa on myös erityisesti puoltaa sitä, että vähemmistöillä olisi meidän kanssamme tasavertaiset olot täällä Suomessa. Viittasin jo ulkomaalais- ja pakolaishuoltolain ohjelmaan ja — täällä salissa ei taida olla ketään paikalla, joka olisi ollut siinä työssä mukana — mielenkiintoista olisi tietää, minkälaista keskustelua siinä yhteydessä tämän työryhmän puitteissa käytiin rikoslain muuttamisesta ed. Laakson esittämään suuntaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erinomaisen hyvä, että ed. Vehviläinen nousi puhujankorokkeelle ja kertoi, että Suomen keskusta -merkkisen puolueen piirissä on havainnointikyky säilynyt. Samalla pal-

jastui, että ed. Aittoniemi on istunut niin hartaasti täällä salissa yötä ja päivää, ettei hän näe mitään mitä talon ulkopuolella tapahtuu.

Nimittäin arkipäivän realismi on juuri sitä, mistä tässä nyt puhutaan. On omalla tavallaan häpeä todeta, että oma kotikaupunkini Oulu on tässä suhteessa siinä päässä, että parantamisen varaa on erinomaisen paljon. Viimeisen vuoden tapahtumatkin ovat sitä luokkaa, että hävetä saa. Jos näillä ed. Laakson lakialoitteen, jonka allekirjoittajiin lukeudun, keinoilla on mahdollisuus vaikuttaa myönteiseen tulokseen, niin vastoin sitä mitä ed. Aittoniemi totesi toivon, kun tässä näyttää yli sata nimeä olevan alla, että se sovittujen pelisääntöjen mukaan otetaan käsiteltäväksi. Se olisi tämänkin keskustelun perusteella erikoisesti ed. Janssonin puheenvuoron jälkeen erittäin paikallaan.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehviläinen ja hänen jälkeensä ed. Pulliainen toivat esiin oman näkemyksensä, että Suomessa on rasismia, Oulussa ja Joensuussa esimerkiksi. Minä olen seudulta, jossa muualta tulleita ihmisiä on nähty ehkä enemmän kuin monilla näistä mainituista paikkakunnista, ja voin todeta, että jos rasismia on, niin kyllä se on enemmän kai puheissa, kahviloissa ja kadunkulmissa kun keskustellaan. Minusta on kuitenkin hyvä, että tämä aloite on tehty ja tunnustipa ed. Laakso, että hän nimenomaan halusi tästä keskustelua. Itse en kirjoittanut alle aloitetta sen vuoksi, että muistelin jollain tavalla, että tähän asiaan on voimassa olevassa rikoslaissa jo kiinnitetty huomiota ja lakivaliokunnassa, johon kuulun, asia tulee tarkemmin ruodittavaksi.

Yksi asia, mikä on minusta tärkeä muistaa kaiken aikaa, on, että rasismi poikii rasismia. Toisin sanoen, jos me esiintymisellämme ulkomaalaisia, vieraita ihmisiä kohtaan esiinnyimme sanoissamme ja teoissamme rasistisesti, niin se näkyy myös päinvastaisessa tapauksessa, jolloin ulkomaalaiset syyllistyvät suomalaisiin kohdistuneisiin rikoksiin, jolloin he täyttävät myös ed. Laakson mainitsemän pykälän tunnusmerkin, koska siellä mainitaan myös kansallisuus, niin kuin hän itsekkin eräässä puheenvuorossaan totesi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kiitän suvaitsevaisuudesta, kun myönsitte minulle vastauspuheenvuoron.

Minä olen tyytyväinen siihen, että ed. Vehviläinen totesi aivan kuten minäkin, että lakien

pitää olla kaikille samat. Yhteiskunnassa täytyy järjestyksen pysyä muuten ja myös asennekasvatuksella, mutta ei nosteta kultaisen jalan päähän ketään tässä yhteiskunnassa. Niin kuin sanoitte, lakien pitää olla kaikille samat.

Sen minä haluan kuitenkin todeta, kun sanoitte, että tällaisena työttömyyden aikana olisi rasismi noussut. Ei kuulkaa, rouva puhemies ja ed. Vehviläinen, esimerkiksi somalit, joita minä yli kaiken rakastan, eivät ole suomalaisilta vieneet yhtään työpaikkaa. Minä en tiedä yhtään semmoista somalia, joka olisi töissä. Varmaan joku saattaa olla mutta ei ole sattunut minun tietopiiriini. Ei tämä ole rasismia nostanut. Kyllä he suomalaisten antavat työpaikkansa pitää.

Ed. Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toteaisin ed. Aittoniemelle, että tässä lakiesityksessähän esitetään, että otettaisiin huomioon rasistinen motiivi, ja niin kuin tässä keskustelussa on tullut esille, sehän voidaan ottaa jo nyt. Mutta minun mielestäni tällä varmistetaan, että kaikissa tuomioistuimissa kaikki tuomarit ottavat sen huomioon. Tämä takaa sen. Se on minusta ydinkysymys ja toivoisin, että ed. Aittoniemi myös pystyisi ymmärtämään tämän.

Ed. Jansson: Arvoisa rouva puhemies! Yleensä sanotaan, että tietyn maan sivistyksellinen taso näkyy siitä, miten maa suhtautuu vähemmistöihinsä. Toiseksi sanoisin myös, että myönnän, että ruotsinkielisten asema Suomessa on mallikelpoinen missä vain Euroopassa ja muuallakin. Ei ole valittamista sen suhteen mitään ja myönnän myös, että totta kai ahvenanmaalaiset ovat suhtkoht hyvässä mallissa. Ei sen enempää.

Rouva puhemies! Lakialoitteen ensimmäinen allekirjoittaja kollegamme ed. Laakso piti varsin kattavan esittelypuheenvuoron. Sen takia ei tietenkään minulla allekirjoittajanakaan ole tarvetta toistaa sitä mitä hän sanoi enempää kuin, että jo vuonna 1995 ryhmäpuheenjohtajani Eva Biaudet kysyi kirjallisessa kysymyksessään n:o 385, mihin myös aloitteessa viitataan, juuri samaa asiaa. Silloin hallitus ja siinä oikeusministeri Sauli Niinistö vastasi suurin piirtein juuri siihen suuntaan, josta on ollut puhetta tänään. Eli kyllä selvytyden vuoksi ja lain selkeyttämisen, kohottamisen tarkoituksessa on minustakin tällainen lakitiedennyksen paikallaan. Olen ihan varma siitä, että jos ed. Eva Biaudet'ltä olisi kysytty, hän olisi varmasti myös allekirjoittanut

lakialoitteen, mutta 103 nimeä on ihan vakuuttava määrä.

Kansallisesti tuli, kuten sanoin vastauspuheenvuorossani, ihan selvästi ilmi, että Suomessa on rasismia. Näin on pitkään ollut ja jatkossakin ilmeisesti tulee olemaan, mutta ei meidän tasomme ole mitenkään hälyttävä. Toisaalta kyllä tutkimukset osoittavat, että asenteet kovenevat, kuten olemme todenneet. Jostain syystä juuri naisten keskuudessa koventunut ote on parhaiten nähtävissä; siellä se on havaittavissa ehkä selkeimmin nykyään. Tämä tuli ihan selkeästi esille seminaarissa viime perjantaina. Tämä vie myös siihen ajatukseen, että nyt kun meillä Suomessa on tarpeeksi tutkimustuloksia tällä alalla, niin toivon, että lakivaliokunta kutsuu myös näitä asiantuntijoita kuultaviksi, koska se oli numeerillisesti niin selvää puhetta, niin selviä sanoja.

Suomi lähenee nyt Ruotsin tasoa. Kyllä Ruotsi vielä johtaa aika laillakin tällä alalla, ei meidän tarvitse olla niin häpeissämme siitä. Ruotsissa on rasismia, se on ihan selvä, ja taso oli vielä 15 vuotta sitten ihan toista luokkaa meihin verrattuna. Mutta nyt, kuten sanotti, Suomi valitettavasti lähestyy aika kovaakin vauhtia.

Mualla, viitaten siihen, mitä kollega Aittoniemi sanoi, se on totta kyllä, ympäri Eurooppaa löytyy rasismia mistä vain: Italiasta, Saksasta ja muualta. (Ed. Aittoniemi: Ranskassa!) — Ja Ranskassa, se on selvä asia. — Valitettavasti näemme melkein päivittäin televisioista, miten yhä enemmän poliisin voimavaroja yhteiskunnassamme Euroopassa tarvitaan yleisen turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämiseksi. Takana on tässäkin monesti piilevä rasismi, mikä sinänsä on erittäin vaarallinen ja varteenotettava tekijä.

Miksi sitten lainsäädäntöä? Ainakin oikeustieteellisestä kirjallisuudesta näemme ja saamme oppia, että Suomen kansa luterilaisena kansana noudattaa lakia, kun se on voimassa. Kun 86 prosenttia väestöstä kuuluu kirkkoon, niin yleisesti sanotaan, että noin 76–77 prosenttia noudattaa lakia Suomessa ainoastaan siitä syystä, että se on voimassa. Tutkimuksetkin osoittavat, että lakeihin luottaminen on erittäin korkealla tasolla meillä Suomessa. Ei siis tarvitse olla sitä mieltä, että laki olisi aina hyvä, mutta kun kerran laki on voimassa, sitä noudatetaan. Se on tämä vanha hyvä luterilainen perinne, mikä minusta pitää ja myös kannattaa säilyttää ja siitä pitää kiinni.

Sitten tällaisessa asiassa, kuten tässä keskustelussakin, on käynyt ilmi, että sekoitetaan aika reippaasti kaksi termiä: siirtolainen ja pakolai-

nen. Nyt en tiedä, tämä ei ihan kuulu tähän teemaan, mutta kuitenkin tällainen vaara on olemassa. Viittaaan vain siihen, että toivottavasti se valiokuntakäsittelyssä myös kävisi ilmi.

Fru talman! Jag sade att i Finland har vi rasism, den skall vi vara medvetna om. Den befinner sig inte på en alarmerande nivå men den tilltar, den växer. Vi har dessutom tillförlitliga forskningsresultat som underlag för att veta ganska väl var vi står och för att också kunna lägga märke till en rätt så oroande trend, men vi kan rätt så väl mäta och förstå orsakerna till denna trend. Om man med lagstiftning kan åstadkomma att trenden bryts så är det bra. Pessimister säger att det inte är möjligt att påverka beteendet med lagstiftning. Det kan hända att man inte kan påverka människors beteende med lagstiftning, men det är däremot så väl ordnat i vårt land att medborgarna följer lagen därför att den finns till, utan att beteendet egentligen påverkas mer än att man inte bryter mot lagen. Denna goda lutherska inställning om att man alltså inte behöver gilla en lag bara man följer den så länge den är i kraft, den goda inställningen är mycket starkt rådande i vårt land bland vårt folk på en nivå som är nästan beundransvärd i Europa. Man brukar säga att mera än 75 procent av vårt folk följer lagarna bara därför att dessa finns till. Om vi då i riksdagen kan stifta sådana lagar som medborgarna gillar så då har vi också gjort ett bra arbete, men t.o.m. sådana lagar som medborgarna inte alltid tycker om efterföljs ändå.

Därför, fru talman, så önskar jag verkligen utskottet lycka till vid behandlingen av denna lag och hemställer om att den expertis som vi vet att finns i vårt land, och vid behov också utanför landet, tas i anspråk under behandlingen i lagutskottet.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jansson, samoin kuin edelisen puheenvuoron käyttäjä ed. Vehviläinen, aloitti puheenvuoronsa debatoiden ed. Aittoniemen kanssa siitä, onko Suomessa rasismia vai ei. Minä luulen, että tästä teemasta ei kannata kauhean pitkälle jatkaa. Riippuu vähän määrittelyperusteista, mutta luulen, että ed. Aittoniemi ja ed. Vähänäkkikin yhtyvät siihen, että Suomessa on varmasti rotuennakkoluuloja, jotka saattavat muuntua myös laajemmassa mittassa rasismiksi eli etnisperusteiseksi syrjiväksi kohteluksi. Tästä meillä on varmasti yksimielisyys. Kun näin on, olen allekirjoittanut ed.

Laakson aloitteen koskien rasististen motiivien käyttämistä rangaistuksien koventamisperusteena siitä näkökulmasta, että tämä lakialoite on luonteeltaan ennen kaikkea ennalta ehkäisevä. Jos näin on, niin olisin olettanut, että myös ed. Aittoniemi olisi voinut tulla mukaan lakialoitteen taakse.

Ed. Aittoniemi puheenvuorossaan toi esille aavistuksen verran pilkallisessa sävyssä sen, että Suomessa oleva somaliväestö, somalipakolaiset, eivät ole työpaikkoja vieneet suomalaisilta, koska he kuulemma, ed. Aittoniemen mukaan, eivät täällä töitä tee. Pitää tietenkin paikkansa se, että jos Suomessa työttömyysaste tällä hetkellä on 16–17 prosenttia, niin nimenomaan pakolaisväestön keskuudessa työttömyys on 60 prosentin tasolla. Voidaan tietysti esittää kysymys näinpäin, onko kysymys siitä, että pakolaiset ovat työhaluttomia, vai onko kysymys siitä, että meillä on ilmapiiri sen kaltainen, että pakolaisväestön, ulkomaalaisväestön, työllistäminen on vaikeampaa kuin paikallisen. Tämä on tietenkin haaste laajemminkin suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tutkimukset osoittavat, että pakolaiset ovat vähintään yhtä kiinnostuneita integroitumaan työelämään kuin suomalaisväestö, pelkästään sen vuoksi, että pakolaisen asema jo muuten on niin heikko, että heillä on tarve mahdollisimman nopeasti samaistua ja päästä osalliseksi yhteiskunnan normaalista toiminnasta.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtiopäivämies Janssonin puheesta saattoi saada sen käsityksen, jonka haluan vain oikaista, että ainoastaan kirkkoon kuuluvat suomalaiset olisivat lainkuuliaisia. Toetaan, että varmasti myös kirkkoon kuulumattomat ihmiset, teidän laskujenne mukaan runsas 16 prosenttia, ovat myös osa runsasta 70:tä prosenttia lainkuuliasta suomalaista väestöä.

Ed. Gustafsson: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laakson aloite on tärkeä, ja sen on osoittanut myös täällä käyty jo pitkähkö keskustelu. Olen itse myös allekirjoittanut ed. Laakson aloitteen. Tämä allekirjoitus on siinä mielessä poikkeuksellinen, että en yleensä ole allekirjoittanut lakialoitteita, joissa vaaditaan rangaistuksien koventamisia. Mutta niin kuin käyty keskustelu on osoittanut, kysymys rasismista on hyvin vakava. Se kajoaa inhimillisen elämän syvimpiin olemuksiin, ja sen takia siihen täytyy voida voimakkaasti puuttua. Silti en usko, että edes tällä

lainmuutoksella itse asiaan voidaan ratkaisevasti puuttua.

Kysymys on pohjimmiltaan hyvin syvälinen yhteiskuntapolitiikan kysymys, koska rasismi kumpuaa sen kaltaisista olosuhteista, myöskin syrjäytymisestä ja sen kaltaisista henkisistä pien- ja alakulttuureista, jotka itse ruokkivat ja kehittävät tämän tyyppisiä asenteita. Mutta tietysti yhteiskunnassa näihin asioihin voidaan puuttua. Erityinen vastuu näissä asioissa on tietysti lehdistöllä, tiedotusvälineillä, jotka joskus rimaa hipoen myös ikään kuin nautiskelevat näillä asioilla eivätkä aina riittävän selväsanaisesti tuomitse rasistisia tekoja.

Eilen sattumalta kuulin pääuutislähetyksestä, miten Suomessa Suopo onneksi seuraa täällä olevia ääriliikkeitä aktiivisesti, ja minusta on tärkeää, että skinheadien ja muiden toimiin — meillä uusnatsit ovat suunnilleen kuolemassa sukupuuttoon, mikä on hyvä asia, muttei heidänkään suhteensa kannata leikitellä — tarvittaessa kovaotteisestikin puututaan.

Arvoisa puhemies! Minusta ed. Laakso myös esitteli lakialoitteensa erittäin hyvin. Minua kosketti itse ed. Laakson lain perusteluissa kaksi asiaa ylitse muiden.

Toinen oli se, että nykytilanne voi johtaa siihen, kun asia on hyvin paljon kiinni tuomarin harkinnasta, että tuomarin oma, ehkä vähättelevä arvomaailma suhteessa rasistisiin asioihin voi merkitä sitä, että hän ei painota näitä kysymyksiä riittävästi. Sen takia on tärkeää saada lain pykäliin lisäys, jossa selvästi todetaan, että rasistinen motiivi on yksi rangaistuksen koventamisperuste.

Aivan kuten keskustelussa on jo todettu, kysymys on myös lain tasolla ennalta ehkäisevästä toiminnasta ja niin, että tekomotiiveihin kiinnitetäisiin huomio jo esitutkintavaiheessa.

Toivon, että laki saa nopean ja arvoisensa käsittelyn valiokunnassa ja tulee mahdollisimman pian eduskunnan päätökseksi.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Laakson lakialoitteeseen on ollut helppo yhtyä ja se allekirjoittaa. Toteaisin, että tämä keskustelu samoin kuin lakialoite on niitä vakavia asioita, mistä kuitenkin eduskunta pyrkii keskustelemaan, toisin kuin yleensä julkisuudessa väitetään sanoen, että puhutaan toissijaisista asioista ja liian pitkään. Ehkä näin on, että aina välillä tällaistaikin eduskunnassa saattaa tapahtua. Mutta on hyvä huomata, miten paljon tällaisia vakavia, inhimillisestä näkökulmasta keskeisiä

asioista käsitellään ja niistä tehdään lakialoitteita.

Niille todellakin toivoo asiallista käsittelyä niin, että valiokunnassa ne etenevät sen arvon mukaisesti, mikä niillä on, eikä sen mukaisesti, että niillä olisi huonompi arvo, koska ne tehdään kansanedustajien toimesta eivätkä ne ole hallituksen esityksiä. Tällä tavalla voimme vahvistaa parlamentin arvovaltaa ihan käytännössä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluaisin todeta myös sen näkökulman tähän asiaan, että varmasti rasismia, etnistä syrjimistä, omalta osaltaan on vahvistamassa sen tyyppinen politiikka, joka siirtolaispolitiikkana tai pakolaispolitiikkana on sen luonteista, että se ei vastaa väestön oikeustajua ja johon liittyy sellaisia piirteitä, että ikään kuin hyvää tarkoittaen tosiasiallisesti aiheutetaan päinvastaista. Eli nämä negatiiviset asiat luovat juuri ennakkoluuloja ja ikään kuin karsastamista, mitä meillä on muualta tulleita ja muunvärisiä, muuta kieltä puhuvia, muuta kansalaisuutta olevia kohtaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä arvostan ed. Janssonia hyvin suuresti kansanedustajana ja ihmisenä. Se on tullut täällä sanottua kymmeniä kertoja, ja minä uudistan sen jälleen. Mutta siitä huolimatta totean, että minä tiedän kolme massiivista rasismien ilmenemismuotoa näissä ympyröissä.

Ensinnäkin massiivista rasismia osoittivat suomenruotsalaiset Karjalasta tulleille pakolaisille sotien aikaan. He eivät halunneet olla missään tekemisissä heidän kanssaan, vaikka pakolaiset olivat suomalaisia.

Ahvenanmaalla tälläkin hetkellä, jos suomalainen nainen — vanha esimerkkini — haluaa mennä naimisiin ahvenanmaalaisen kanssa, hän ei saa kotipaikkaoikeutta teillä, ellei hiero takapuolellaan kalastajatorpan penkkiä viittä vuotta ja opi puhumaan ruotsia. Eikö se ole rasismia, massiivista rasismia, ihmistä kohtaan?

Kolmas, ehkä vielä pahempi asia, joka ei liity suomalaisen maaperään sellaisenaan, on suomalaiset, jotka ovat Ruotsissa rakentaneet sitä maata kymmenet vuodet. He ovat siellä suorastaan koiran asemassa tänä päivänä, ja yhä pahemmaksi tilanne käy joka päivä. Se on massiivista rasismia, ed. Jansson.

Totean ed. Laaksole vielä, kun jäi aikanaan toteamatta, että minä olen lukenut teidän aloitteenne ihan tarkasti. Minä olin valmistautunut tähän jo viime kerralla, kun se oli täällä esillä, kun te olitte poissa tästä tilaisuudesta.

Ed. J a n s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tämmöinen vaikiokeskustelu ja sinänsä erittäin hyödyllistä ja tarpeellistakin keskustelua.

Nyt aion kertoa, mitä eduskunta silloin, kun ed. Aittoniemi oli paikalla 91, sääti: itsehallintolain, jonka mukaan, aivan oikein, nainen, joka menee naimisiin ahvenanmaalaisen kanssa, ei avioliiton perusteella saa enää Ahvenanmaan kotiseutuoikeutta, vaan hakemuksesta kolmen vuoden jälkeen, ei viiden vaan kolmen vuoden jälkeen. Näin eduskunta päätti. Kuten äsken sainoin, ei tarvitse tykätä laista, mutta jos se kerran on voimassa, sitä noudatetaan. Se on vanha roomalais-germaanisluterilainen viisaus, ja pidetään siitä kiinni.

Karjalaisista en tiedä muuta kuin sen, että Ahvenanmaalle muutti 30 karjalaista sodan jälkeen. Suhteellisesti se on kuulemma — tätä en tiedä vaan nyt kerron, miten asiat ovat — melkoinen saavutus. He ovat siellä asuneet, ymmärtääkseni viihtyneet hyvin, ja heidän jälkeensä on aika paljon ihmisiä Ahvenanmaalla nyt.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Haluan vielä kerran todeta sen, että tämän esitykseni mukaan laki on nimenomaan kaikille sama. Eli tämä lainmuutos ei merkitse sitä, että jotakin ryhmää kohdeltaisiin eri tavalla kuin jotakin toista, paremmin tai huonommin. Kun esitän rangaistuksen koventamista, jos rikollisen teon motiivina on ollut toisen ihmisen rotu, ihonväri, kansallisuus tai etninen alkuperä, uskonto tai muu näihin verrattava syy, tämä koskee luonnollisesti kaikkia Suomen kansalaisia ja Suomessa asuvia, olivatpa he statukseltaan ulkomaalaisia, siirtolaisia tai pakolaisia.

Ongelma tällä hetkellä nimenomaan nykyisessä laissa on se, että vaikka laki on kaikille sama, niin tuomiot vaihtelevat, koska syyttäjien ja tuomioistuimen ei tarvitse ottaa koventamisperusteena huomioon rasistista motiivia. Syyttäjät ja tuomioistuimet voivat halutessaan ottaa, mutta näin ei välttämättä tarvitse tapahtua. Tämä johtaa siihen, että saattaa tulla erilaisia tuomioita saman kaltaisista rikoksista. Jotta varmistettaisiin se, että todellakin ei vain laki, vaan myös tuomiot ovat samanlaisia Suomessa asuville samanlaisista rikoksista, niin tästä syystä esitämme eli yli sata kansanedustajaa esittää rikoslain muutosta.

Ed. E l o : Arvoisa puhemies! Haluan myös lyhyesti todeta, että ed. Laakson aloite on todella

tukemisen arvoinen. Rasismi ja muukalaisviha ovat nousussa eri puolilla Eurooppaa. Me olemme viime päivinä voineet lukea tapahtumista muun muassa Ranskassa ja Saksassa. Niin kuin me olemme Ranskan poliittisesta kehityksestä havainneet, rasistiset voimat ovat saaneet myös yllättävää kannatusta, joka on johtanut Kansallisen rintaman eli Le Penin johtaman puolueen vaalivoittoihiin. Neljä kaupunkia on nyt heidän hallussaan, pormestarin paikka on heillä. Tämä on kärjistänyt, lisännyt rasismia siellä.

Mitä tulee Suomeen, niin onneksi kai voidaan sanoa, että rasismi ei välttämättä kovin hyvin ainakaan tällä hetkellä idä Suomessa, mutta ei ole syytä vähätellä tätä ongelmaa. Voidaan sanoa, että kun on työttömyyttä ja köyhyyskin maassamme on lisääntynyt, niin omalla tavallaan tämä luo maaperää, joka saattaa antaa aihetta myös entistä suuremmalle huolestuneisuudelle rasismiin ja muukalaisvihan lisääntymisestä.

Omasta puolestani toivon myös, että valio-kunta ripeästi ottaa tämän lakialoitteen käsitte-lyyn ja saamme siitä myös lopullisesti hyväksy-tyksi hyvän lain.

Ed. M. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Haluaisin tässä lakialoitteessa korostaa nimenomaan Euroopan neuvoston näkemystä rasismiin vastaisessa taistelussa, asenteessa rasismia vastaan. Minusta tämä heijastelee hyvin vahvasti myös eurooppalaista oikeuskäsitystä, joka meillä vielä tässä vaiheessa eräistä saattaa tuntua hiukan yliampuvalta, mutta kuten ed. Elo totesi, monessa Euroopan maassa on täyttä todellisuutta. Siinä mielessä näkisin, että tämä lakiehdotus on nimenomaan lainsäätäjän tahdonilmaisuus ennalta ehkäisyn korostamisesta rasismia vastaan ja siinä mielessä ikään kuin jo tässä ennakoi tulevaa kehitystä. Meilläkin ainakin haluaisin etukäteen vahvasti torjua sen selkeällä tahdonilmaisul-la.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Kuten useissa puheenvuoroissa täällä on jo tuotu esille, niin naapurimaassamme Ruotsissa ja useissa muissa Euroopan maissa rikosten rasistinen motiivi on rangaistusten yleinen koventamisperuste. Miksi Suomi on tässä suhteessa jälkijunassa, miksi me emme ole tämän kaltaista lainsäädäntöä vielä kehittäneet? Syynä osittain saattaa olla se, että Suomen ulkomaalaisväestön määrä on suhteellisen pieni, itse asiassa Euroopan pienimpiä, ja vasta aivan viime vuosina, oikeastaan viiden viime vuoden aikana meillä ulkomaalaisvä-

estön määrä on voimakkaasti kasvanut, eli 90-luvun alussa täällä oli ulkomaalaisia noin 20 000, tällä hetkellä jo yli 60 000, lähes 70 000. (Ed. Laakso: 73 000!) Tämä on synnyttämässä luonnollisesti myös painetta, että lainsäädäntö seuraa mukana tämän kaltaista väestöllistä muutosta.

Ed. Aittoniemelle haluan kuitenkin kertoa tässä, kun hän ottaa pakolaiset tässä jatkuvasti huomion kohteeksi, että pakolaisia Suomessa on vain 14 000 eli 73 000:sta pakolaisia on 14 000. Pääsääntöisesti ulkomaalaisväestö on muita kuin niitä, joihin ed. Aittoniemi mielellään täällä viittaa.

Joka tapauksessa tämä ilmiselvästi on haaste suomalaiselle yhteiskunnalle. Meillähän periaatteessa, kuten eräässä puheenvuorossa tuotiin esille, rasistinen motiivi voi olla nykyisenkin lainsäädännön puitteissa rangaistusten koventamisperiaate. Tällöin tietenkin vastuu ennen kaikkea on ollut ja tulevaisuudessakin on riippumatta lainsäädännöstä, kun sitä viedään eteenpäin, sekä poliisilla, syyttäjillä että myös tuomarilaitoksella. Tätä vastuuta itse haluaisin korostaa tässäkin yhteydessä, että siitä huolimatta, vaikka ed. Laakson ja minunkin allekirjoittamani laki-aloite etenisi niin, että siitä tulisi lainsäädäntöä, tämä vastuu edelleenkin tulee olemaan hyvin keskeisesti myös niillä, jotka lakia soveltavat. Tässä soveltamisessa suomalaisessa yhteiskunnassa epäilemättä on paljon parantamisen varaa. Tällä hetkellä on ollut se ongelma, että käyttäytyminen on ollut melko heterogeenista, ja tässä suhteessa tämän kaltaisellakin lakialoitteella ehkä voisimme edelleenkin täsmentää sitä, mitä rasistisella motiivilla tarkoitetaan, ja entistä selkeämmin ottaa sen myös koventamisperusteeksi rangaistuksissa.

Ed. J. Kukkonen: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on ollut erittäin hyvä saate tälle ed. Laakson todella merkittävälle lakialoitteelle. Erityisesti haluan kiittää ed. Janssonia hänen puheenvuorostansa ja siinä yhteydessä kysellä sen perään, eikö meillä, ed. Aittoniemi, olisi historiasta hyvin paljon opittavaa myös omalla kohdallamme. Pitääkö meidän jatkuvasti märehtä asioissa, joissa meillä on huonoja kokemuksia ja jotka on meille annettu sillä tavalla opiksi, että me pääsisimme näissä asioissa eteenpäin, pääsisimme siihen tilanteeseen, että näillä perusteilla ei todellakaan tapahtuisi syrjintää ja jopa rasistisia tekoja, joita me pahimmillamme pelkäämme? Emme kai me halua palata siihen tilanteeseen, jossa omassa historiassammekin joskus olemme

eläneet? Rasistisen motiivin huomioon ottaminen tuomiota langetettaessa on siis hyvin tärkeää juuri niistä syistä kuin täällä tuli esille, ettei eriarvoisuus tuomioistuinissa tässä suhteessa leviäisi.

Minä kiinnittäisin huomiota yhteen asiaan, joka minusta aina on näissä asioissa hyvin merkittävä, ja se on kasvatuksellinen näkökohta. On hyvin tärkeää esimerkiksi yhteiskuntaopetuksen kannalta kouluissamme, että tässä asiassa jatkossa pystytään pitämään esillä sitä, että myös rikoslaissa on tällainen kohta, joka motiiveissa tämän asian kieltää. Tässä mielessä minusta tämän asian eteenpäin saattaminen on hyvin merkittävä seikka. Niinpä uskon, että tämän lakialoitteen myötä, kun se muuttuu käytännössä todeksi, pystymme pääsemään rasismien ehkäisyssä pitkän askelen eteenpäin.

Ed. Uotila: Arvoisa rouva puhemies! Haluan myös antaa kaiken tukeni tämän aloitteen nopealle etenemiselle. Tämä keskustelu on kohdistunut varmaan aivan oikein suvaitsemattomuuden kaikista kärjekkäimpään ja kielteisimpään osaan, rasismiin. Se on ihan oikein näin, mutta kyllä korostaisin, että tämä asia pitää kytkeä tietysti suvaitsemattomuuden torjuntaan laajemminkin, kaikenlaisen erilaisuuden, kaikenlaisen suvaitsevaisuuden ja hyväksymisen lisäämisen suuntaan. Tässä tarvitaan lainsäädäntötyötä, tarvitaan tällaisia aloitteita, niiden toteuttamista. Mutta niin kuin ed. J. Kukkonen totesi, niin kyllä tässä edelleen tarvitaan massiivista, kaikkialla tapahtuvaa laajaa asennekasvatusta, koulutusta tämän asian eteenpäin viemiseksi.

Huomasin tuossa yllätyksekseni, että edustajat Jansson ja Aittoniemi olivat ainoat rohkeat salin oikealta laidalta, jotka ovat osallistuneet tähän keskusteluun pitkään aikaan. En tiedä, johtuuko se siitä, että ed. Laakso tulee salin tältä laidalta tämän aloitteen tekijänä, mutta en usko, että se on henkilökysymys, koska toisaalta täällä ei ole ollut pitkään aikaan yhtään naista, ja se käsitys, mikä minulla taas tässä suhteessa on, ei varmaan aiheuta sellaisia johtopäätöksiä, että tämä olisi henkilökysymys. Naisten osalta varmasti on sattuma, että näin miehisellä joukolla tätä tärkeää asiaa tällä hetkellä käsitellään.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka minun nimeäni tuossa aloitteessa ei olekaan, ilmeisesti se ei ole sattunut kohdalle allekirjoitettavaksi, siitä huolimatta minä lämpimästi kannatan lakialoitetta, että se menisi läpi. Poh-

joiskarjalaisina ihmisinä meillä on hyvin surullisen kuuluisia juttuja ollut skinheadeista. Siellä on sellainen jännä ilmiö havaittu, että välttämättä syrjäytyminen tai turhautuminen, tai voi olla turhautuneisuuttakin, ei kuitenkaan ole ihan perusteellinen motiivi siinä mielessä, että ainakaan puute ei ole sitä tehnyt, koska siellä on hyvien perheiden lapsia ollut tässä joukossa, joka on hyvin rasistisia toimia harrastanut. Siinä mielessä se on aika huolestuttava piirre.

Kysymys on tietysti erilaisuuden hyväksymisestä, ei yksin, mitä tässä puhutaan ihonväristä, kansallisuudesta, alkuperästä tai uskonnotta, joka lakiesityksessä on, mutta viimeinen kohta, missä sanotaan "muu näihin verrattava syy", on ihan hyvä lisäkaneetti. Siinä mielessä kun viimeviikkoisia tapahtumia kuuntelin ihmisten kertovan, siellä jokin skinhead-porukka on särkenyt tuulilasin autosta sillä perusteella, että ne eivät oikein tykänneet siitä automerkistä, ja toisekseen, kun se seisoj liikennevaloissa. Tämä on aika kova juttu sinällään, joka voi viitata rasismiin. Siinä oli ihan suomalainen kuski kyllä, mutta tämä kuuluu varmaan näihin muihin syihin.

Ed. Johannes Koskinen: Rouva puhemies! Kun ed. Aittoniemen massiivisen rasismien ilmenemismuotojen luettelo Suomen historiasta oli siinä määrin harhaanjohtava kuin oli eikä sitä oikaistu, on syytä ehkä lyhyesti todeta, että tämän kaltaista luetteloa, jota ed. Aittoniemi esitti, saattaa löytyä Suomen Uutisten legendasivuilta.

Tosiäällisesti Suomessa on ollut aika vakavia ilmiöitä menneinä aikoina varsinkin. Saamelaisien ja romanien kohtelu parin kolmen vuosisadan aikana on sen kaltainen rasismien ilmenemismuoto. Massiivisesta rasismista voidaan jopa puhua. Toinen on ollut esimerkiksi kiinalaisten radanrakentajien kohtalo 1800-luvulla. Siinäkin oli tuhansista ihmisistä kysymys. Kolmantena esimerkkinä voidaan mainita venäläisten sotavankien valtava kuolleisuus Suomessa sodan aikana. Tietysti nämä viimeisten vuosikymmenten uusien maahanmuuttajaryhmien osalta tapahtuneet ilmiöt ovat sellaisia, joskaan eivät siinä määrin massiivisia kuin tällä hetkellä on esimerkiksi Ranskassa kysymys, kuitenkin hyvin huolestuttavia.

Aloite on oikealla asialla. Tietysti lakitekniikka täytyy tarkkaan miettiä, onko tällainen luettelointi oikea tapa parantaa asian huomioon ottamista tuomioistuimissa. Nythän siinä esimerkiksi ei sukupuolta tai ikää luotella erikseen raskauttavana asiahaarana. Mutta tuomioistuinten

toki pitää ottaa se huomioon. Jos kohdistetaan tarkoituksellisesti esimerkiksi lapsiin väkivaltaa tai rikollista toimintaa tai toiseen sukupuoleen, sen pitää olla yhtä lailla raskauttava seikka kuin tässä luetellut asiat.

Jotta asiaan kiinnitettäisiin huomiota joka-päiväisessä elämässä, tarvitaan varmaan tällaisia symbolisia lainmuutoksia myös.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Kukaan, sen paremmin ed. Johannes Koskinen kuin muutkaan, ei pystynyt yhdelläkään sanalla kumoamaan niitä väitteitä, joita esitin ed. Janssolin suuntaan. Se on aivan selvä asia, se ei liity tietenkään tähän lakialoitteeseen, mutta keskusteluhan on laajentunut. (Ed. Gustafsson: Jos ed. Aittoniemi ei usko tieteellisiin tutkimuksiin, on vaikea keskustella!)

Mitä tulee mustalaisiin ja saamelaisiin, niin mustalaisilla menee todella hyvin. He ovat hyvin tyytyväisiä tänä päivänä, samoin saamelaiset. Mustalaisten asioiden suhteen olen ollut varmaan aktiivinen, että heidän elämänmuotoansa pitää vähemmistönä korostaa. Samaten on myös suomenruotsalaisten osalta. Sen pitää olla puoli millia paremmin kuin toisilla taikka muuten he tuntevat itsensä syrjityiksi. Ei siitä ole kysymys.

Se, mitä minä tarkoitan, rouva puhemies, on tämä vasemmistolainen hyristely täällä. Vasemmistolaiset kansanedustajat ovat nyt tarttuneet toisiansa kädestä kiinni ja hyristelevät täällä hyvänolon tunnetta, kun saavat olla nyt samaa mieltä. Ainoa, joka salissa uskaltaa puhua totuudenmukaisesti, on kansanedustaja Aittoniemi. Mutta te olette tyytyväisiä siitä, kun te olette nyt yhtä poikaa kaikki siellä. (Ed. Gustafsson: Tyytyväisin näyttää olevan ed. Aittoniemi!) Onko teidän nyt mahdolloman hyvä olla?

Jos mennään kysymään kansalaisten joukossa tätä asiaa, kyllä puoltajia löytyy ja aivan järkevistä ihmisistä ja perustellusti varmasti enemmän kuin puolet. (Ed. Gustafsson: Onneksi valtaenemmistö ei hyväksy rasismia!) Täällä ovat kaikki vain vastaan. Ed. Gustafssonillakin on niin hyvänolon tunne, kun saa hyristellä toisten vasemmistolaisten kanssa samaa asiaa. (Ed. J. Kukkonen: Jos asiat olisivat hyvin, ei tällaisia lakiesityksiä tarvittaisi!) Naiset ovat onneksi sen verran fiksuja, että he ovat lähteneet pois täältä.

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! On ilmeinen riski, jos ryhtyy pidemmän kommentoimaan ed. Aittoniemen puheenvuoroja. Nyt teen sen viimeisen kerran tässä istunnossa. Riskihän

on siinä, että jos tunkiota tonkii, haju rupeaa tarttumaan.

Ed. Johannes Koskinen halusi täydentää ed. Aittoniemen listaa suomalaisesta rasismista. Minusta ed. Koskinen täydensi sitä oivallisesti, mutta se ongelma jäi ilmaan, mihin ed. Aittoniemi viittasi, että ei torjuttu hänen väitteitään. Itse asiassa siihen pitäisikin reagoida.

Hän otti esimerkin Ahvenanmaasta ja suomenruotsalaisesta väestöstä, vähemmistöstä. Nämä molemmat esimerkit, sekä Ahvenanmaan kysymys että suomenruotsalaisen vähemmistön kohtelu Suomessa, ovat oivia esimerkkejä kansainvälisesti siitä, kuinka suvaitsevalla käyttäytymisellä, vähemmistön tarpeet huomioivalla lainsäädännöllä ja sen sovellutuksilla pystytään aikaansaamaan sisäinen harmonia. Meillä on ollut monilla kansanedustajilla viime aikoina vierailumahdollisuuksia lähimaissakin. Viimeksi ulkoasiainvaliokunta vieraili Balkanilla entisen Jugoslavian alueella. Me siellä selvästi näimme sen, että jos vähemmistöongelmia ei ratkaista, ei ratkaista nimenomaan vielä siitä näkökulmasta, että vähemmistön oikeudet pyritään varmistamaan vähintään yhtä suurelle tasolle kuin enemmistön, ollaan suurissa vaikeuksissa yhteiskunnan kehityksessä. Siinä suhteessa sekä Ahvenanmaan kysymyksen ratkaisu että ruotsalaisen vähemmistön asema Suomessa ovat oivia kansainvälisiä esimerkkejä siitä, millä tavalla tulee lainsäädäntöä kehittää.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Muutama vuosi sitten tutustuin Euroopan neuvoston tekemään tutkimukseen, jossa oli tilastoitu rasistisen motiivein tehdyt väkivaltarikokset. Täytyy sanoa, että tunsin ylpeyttä siitä, että Suomen kohdalla oli nolla. Muistaakseni kyse oli silloin vuodesta 1990. Samaan aikaan esimerkiksi Saksassa väkivaltarikoksia, joissa rasistinen motiivi oli ensisijainen, oli yli tuhat. Suomi oli ainoa Euroopan maa silloin, missä tällaisia rikoksia ei ollut tehty.

Aivan totta, kuten ed. Kiljunen totesi, varmasti yksi keskeinen syy tähän on ollut se, että Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrä on ollut tavattoman pieni. Meillä on 73 000 ulkomaalaista. Ulkomaalaisten lukumäärä on aika voimakkaastikin lisääntymässä. Tästä syystä on kysymys nimenomaan ennalta ehkäisevästä lainsäädännöstä siinä lakialoitteessa, jonka 103 kansanedustajaa on allekirjoittanut.

Tässä yhteydessä täytyy pyytää anteeksi niiltä kansanedustajilta, joilta en ehtinyt pyytää alle-

kirjoitusta. Keräsin allekirjoituksia tähän vain kahden päivän ajan. Olen varma siitä, että huomattavasti useampi kansanedustaja olisi laki-aloitteen allekirjoittanut. Todettakoon samalla, että ed. Aittoniemeltä tarkoitukseni ei missään tilanteessa ollutkaan pyytää allekirjoitusta.

Aloite saatuaan julkisuutta on aiheuttanut myös reaktioita. Olen saanut yhden väkivaltaisen uhkauksen eduskuntaan, jossa kerrotaan, että tulen saamaan nyrkkirautaa lähitulevaisuudessa aloitteeni takia. Tämän uhkauksen oli lähettänyt Kansallinen rintama -niminen järjestö, tai ainakin Kansallinen rintama -nimisen järjestön lentolehtinen oli tässä yhteydessä mukana.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Olen itse aloitteen allekirjoittajia ja pidän, että ed. Laakson tekemä aloite on erittäin hyvä. Lisäksi se on erittäin ajankohtainen, kun ajatellaan tämän hetken ilmapiiriä ja niitä linjauksia, joita tehdään sitten eri puolilla pohjoista Eurooppaa. Aivan hiljattainhan tässä on myös jonkinlainen toimikunta kai asetettu tämän suvaitsevan kulttuurin päämäärien edistämiseksi.

Oikeastaan provosoiduin työhuoneessani toista puhetta kirjoittaessani siitä, kun ed. Uotila hiukan epäili, onko tämä näin, että kun ed. Laakso on aloitteen tekijä, niin täällä ei muualta päin tälle aloitteelle kannatusta löytyisi. Kyllähän tässä kysymys on siitä, että asia on hyvin tärkeä, ja ed. Laakso on aivan oikealla asialla. Minua yllätti, onko näin, että vasemmistossa katsotaan enemmän ensimmäistä allekirjoittajaa kuin asiaa. Kyllä asian täytyy olla aina huomattavasti tärkeämpi eikä niin, että me täällä lähtisimme muista motiiveista liikkeelle.

Muutenkin ed. Laakso on näissäkin asioissa kunnostautunut hyvin. Minusta tämä osoittaa oikeaa mieltä.

Mutta sen verran vielä ed. Laakson tekemästä aloitteesta sanoisin, että kyllä tässä on näkyvissä monia sellaisia asioita meidän yhteiskunnassamme ja tässä ajassa, jotka pakottavat meitä jouduttamaan tämmöistä lainsäädäntöä. Kun esimerkiksi sunnuntain aukiolojen ympärillä käytiin keskustelua, tuli sellaisia yhteydenottoja minullekin, että mitä sinä siellä juutalaisia ja adventisteja tai muita vähemmistöjä puolustat, kun vain puhuin yleisistä ihmisoikeuksista ja mainitsin nämä ryhmät. Minusta sekin on yksi vakava viesti, jos katsotaan laajemmin keskustelua Euroopan unionin sisällä koskettaen sunnuntailakia, että kyllä pitää lainsäädännöllä turvata myös vähemmistöjen, erilaisten uskontojen ja etnisten

ryhmien toiminta. Näin ollen uskon, että tämä hyvä, rakentava lakialoite menee eduskunnassa läpi.

Ed. J. Kukkonen: Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti puutun vielä keskusteluun aloitteen taustasta, sen taustan laajuudesta ja poliittisesta puolesta.

Ed. Aittoniemelle olisi hyvin tärkeää yrittää vakuuttaa sitä, että mitään itsetyytyväisyyden hyrinää ei varmasti synny tämän asian merkeissä ennen kuin näissä asioissa tässä yhteiskunnassa tapahtuu todellista kehitystä, sellaista kehitystä, että me kansana voimme katsoa itseämme peiliin ja todeta, että me olemme ihmisiä, sellaisia ihmisiä, jotka ottavat toiset huomioon, suvaitsevat ja antavat ihmisarvon myös jokaiselle erilaiselle täällä olevalle ihmiselle.

Tällainen aloite ja päämäärä, jota tämä aloite heijastaa, voisi yhdistää tätä kansaa. Minä ymmärrän, että me olemme tässä talossa myös sitä varten, että me haemme niitä tekijöitä, jotka eivät vain erota meitä, vaan myös yhdistävät. Tässä mielessä toivoisin ja olen näkemässä, että aloite on yksi sellainen merkki siitä, että vähitellen me yhdistymme tässä asiassa.

Paljon puhutaan hyvän tahdon ihmisistä. Se ei kosketa puoluepoliittista taustaa, vaan sitä, että meistä löytyy todellinen ihminen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

8) Lakialoite laiksi työntekijäin eläkelain väliaikaisesta muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 9/1997 vp (Mikko Elo /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystalokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Elo: Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteen tarkoituksena on se, että henkilöllä, joka on täyttänyt 55 vuotta ja jolla on eläkkeeseen oikeuttavaa palvelusaikaa 30 vuotta siitä alkaen, kun työntekijä on täyttänyt 23 vuotta, olisi oikeus saada näiden edellytysten täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta vanhuus-

eläkettä. Lakialoitteen tarkoituksena on kuitenkin nimenomaan se, että nuorille suomalaisille, jotka ehkä tänä päivänä eniten yhdessä pitkäaikaistyöttömien kanssa kärsivät massatyöttömyydestä, avautuisi tätä kautta työtilaisuuksia.

Toteaisinkin, että minun mielestäni kaksi avainongelmaa työttömyydessämme ovat nimenomaan nuoret työttömät ja pitkäaikaistyöttömät. Kun työttömyyttä nyt pyritään alentamaan, niin pitäisi käyttää sellaisia täsmäaseita, joilla näitten kimppeun päästäisiin.

Olen täysin vakuuttunut, rouva puhemies, siitä, ettei maamme työttömyyttä saada alas, niin kuin minä nimittäisin, erilaisilla tempuilla. Näistä tempuista haluan muun muassa mainita joustokeskustelun, mitä on käyty. Yhdyn siihen Liikealan ammattiliiton kysymykseen, montako uutta työpaikkaa on näillä joustoilla syntynyt, joita esimerkiksi tämän eduskunnan ajan on pari vuotta toivotettu. Paljonko työnantajat ovat palkanneet uutta väkeä sen takia, että työntekijät ovat joustaneet? Joustothan ovat koskeneet tietysti palkkoja ja työsopimusten kestoja, eli yhä enemmän tehdään lyhytaikaisia työ sopimuksia, ja tietysti joustot ovat koskeneet työaikoja. Mutta, niin kuin sanoin, olisi mielenkiintoista nyt kuulla, paljonko todella on syntynyt suomalaisen yhteiskuntaan uusia työpaikkoja joustojen perusteella.

Eräänä toisena, jota on ehkä turha nimittää tempuksi, mutta eräänä keinona on esitetty vuorotteluvapaajärjestelmää, joka kuitenkin, niin kuin täällä eduskunta jo silloin kun asiaa käsiteltiin, esitti epäilyksen, on osoittautunut epäonnistuneeksi liian alhaisen korvaustason takia. Silloin me, jotka vastustimme tätä alhaista 60 prosentin korvaustasoa, lähdimme siitä, että tämä uusi vuorotteluvapaajärjestelmä on ainoastaan hyväosaisten järjestelmä, ja lähes näinhän käytännössä on käynyt.

Ihmetyttääkin vähän se, kun työministeri Jaakonsaari runsas viikko sitten ehdotti, että korvausta nostettaisiin 70 prosenttiin, niin muutama päivä sen jälkeen kuitenkin hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta tyrmäsi tämän. Jos maan hallitus on tosissaan työttömyyden kanssa, niin tässäkin olisi ollut eräs marja, joka olisi kannattanut poimia.

Mitä sitten tulee tämänhetkiseen työllisyyteen, niin kai tässä ehkä pohjimmaisena on kuitenkin kysymys Suomen valmistautumisesta Euroopan raha- ja talousunioniin erittäin kireällä raha- ja talouspolitiikalla. Minusta on turha asettaa liian suuria toiveita ja liian suuria painei-

ta esimerkiksi työministeriön suuntaan. Tuskin sieltä löytyy sellaisia keinoja, niin kuin tässä olen yrittänyt sanoa, joilla tätä työttömyysongelmaa voidaan aidosti parantaa. Tarvitaan aitoa kulutuskysyntää, aitoa ostovoimaa tuotteiden ja palveluiden käyttämiseen, ja vain tätä kautta Suomen työllisyys lähtee paranemaan.

Mutta on sitten olemassa tietysti tällaisia ns. kovia konsteja, joita tässä ehdotan, eli pidän aivan järjettömänä sitä suuntausta, joka minun mielestäni liittyy Emu-kriteerien täyttämiseen, ja yritän sitä perustella myöhemmin vähän tarkemmin, että nyt yritetään tässä massatyöttömyystilanteesta nostaa eläkeikää. Ilmeisesti on jo onnistuttu. Olen julkisuudesta lukenut tietoja, joiden mukaan meidän keskimääräinen eläkeikäme on tällä hetkellä 59 vuotta, kun se oli vielä 3—4 vuotta sitten 58 vuotta. Tähän on päästy muun muassa sillä, että työkyvyttömyyseläkkeelle pääsemistä on selvästi kiristetty. Tästä on todisteita vaikka kuinka paljon julkisuudessa.

Vielä kerran sanon, että minusta terveessä taloudellisessa tilanteessa, kun maassa on kohtuullinen työttömyys, jona pidän esimerkiksi 5—6 prosentin työttömyyttä, eläkeiän nostaminen saattaisi olla paikallaan, jos on esimerkiksi kysymys työvoimapulasta. Mutta kuka kansanedustajista näkee tässä tilanteessa järkeväksi nostaa eläkeikää, niin kuin Suomessa on tapahtumassa koko ajan?

Sen takia lakialoite tähtää siihen, että näin voitaisiin ehkä noin 75 000 55-vuotiaasta ja sitä vanhempaa ihmistä päästää eläkkeelle heidän niin halutessaan. Korostan sitä, että tämä mahdollistaa työntekijän tai — korostan myös tätä, rouva puhemies — työttömänkin siirtymisen 55 vuoden jälkeen eläkkeelle, kun heillä on aito halu siirtyä pois työelämästä tietoisina siitä, että he tulevat sitten koko loppuikänsä saamaan selvästi alempaa eläkettä.

Minusta meillä Suomessa on ollutkin liian lyhyt jännite, kun näitä eläkeasioita on käsitelty. Esimerkiksi, niin kuin lakialoitteen perusteluissa toteen, yhteiskunnalle tulisi halvemaksi se, että 55-vuotias ihminen siirtyisi eläkkeelle sillä työeläkkeen kertymällä, joka hänellä silloin on. Ihmisten keski-ikä Suomessa on tällä hetkellä 75 vuotta, naisilla muutama vuosi yli, miehillä pari vuotta alempi, mutta keskimäärin 75 vuotta, ja tällöin, niin kuin tässä laskelmat osoittavat, yhteiskunta jopa hyötyisi tästä lyhyelläkin tähtämällä, rouva puhemies.

Haluan korostaa, että tämä on suurin piirtein kustannusneutraali. Meillähän on valtion budje-

tissa noin 30 miljardia varattu työttömyyden torjuntaan. Sen lisäksi meillä on erilaista rahaa, jota käytetään. Jos me laskemme, kuinka paljon esimerkiksi 450 000 työttömän määrää maksaa, kun me tiedämme, että 30 miljardia on työttömyys-turvamenoihin käytettävissä ja sen lisäksi muita menoja, niin me saamme suurin piirtein tämän eläkkeen määrän, joka olisi keskimäärin 5 500 markkaa kuukaudessa.

Sen lisäksi, rouva puhemies, mikä minun mielestäni on kaikkein tärkeintä, tässä yksi sukupolvi voitaisiin pelastaa, ehkä nimenomaan ne nuoret, jotka ovat huonoimmin koulutettuja. Kyllä akateemisesti koulutetuilla ihmisillä ja vielä vähän sitä alemman koulutuksenkin omaavilla on hyvät mahdollisuudet siirtyä työelämään tänäkin päivänä. Ammattitaitoisesta työvoimasta on monilla aloilla jopa pulaa. Mutta ne nuoret, jotka ovat jääneet vaille hyvää ammatillista tai sitä korkeampaa koulutusta, ovat tällä hetkellä jäämässä kokonaan yhteiskuntakehityksen ulkopuolelle ja luisumassa sivuraiteille. Sitä varten tämä lakialoite nimenomaan avaisi näille nuorille mahdollisuuksia työhön ja pelastaisi monta nuorta joutumasta kokonaan pois meidän yhteiskuntamme normaalista elämästä. Sen takia toivoisin, rouva puhemies, että tätä lakialoitetta todella käsiteltäisiin vakavasti.

Kun lupasin sanoa muutaman sanan Emu-kriteereistä, niin aivan selvästi minä olen havaitsemassa, että työeläkerahastoja, jotka myös lasketaan meidän julkiseen sektoriimme, ollaan myös käyttämässä sillä tavalla, kuin esimerkiksi tämän päivän Helsingin Sanomien mukaan todetaan "Työeläkevarat kaunistavat Emu-velan tilastointia" ja todetaan näin: "Velkaa lievensi jälleen työeläkelaitosten varojen lainaaminen valtiolle. Valtion velan viime vuoden 36 miljardin kasvusta suurin osa, 21 miljardia, tuli työeläkelaitoksilta. Näitä, julkisen sektorin sisäisiä velkoja, ei lueta mukaan Emu-velkaan." Eli työeläkelaitoksilta lainataan nyt rahaa, jotta me entistä paremmin täyttäisimme Emu-kriteerejä.

Edellä tässä todetaan, että julkisen bruttovelan määrä oli viime vuoden lopulla 335 miljardia markkaa. Työeläkelaitokset olivat lainanneet valtiolle ja kunnille varoja 86 miljardia markkaa, eli kaikki Emu-kriteerien täyttämiseen. Edelleen, mitä tulee alijäämään, todettiin, että Suomen alijäämä jäi Emu-kriteerien puitteisiin, 2,6 prosenttiin bruttokansantuotteesta, ja todetaan, että tämän alijäämän kaunistamisessa olivat mukana myös työeläkelaitokset, sillä erilaisille sosiaali-

turvarahastoille syntyi ylijäämää 21 miljardia markkaa.

Rouva puhemies! Minun mielestäni tämä on lyhytjäteistä Emu-kriteerien täyttämispoliitikkaa, mitä me nyt harrastamme. Sitä paitsi, niin kuin totesin, väitän, että lyhyelläkin jätteellä tämä lakialoite on kustannusneutraali. Kun lähes kaikki näihin työtehtäviin, kun 55 vuotta täyttänyt henkilö jäisi eläkkeelle, varmasti jouduttaisiin palkkaamaan uusi henkilö, niin kuten olen tässä todistellut, pystyisimme säästämään työttömyysturvassa sen, mitä nämä eläkemenot lisääisivät.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Elon aloitetta en ole lukenut lähellekään niin hyvin kuin ed. Laakson aloitteen, mutta asia, mitä ed. Elo esittää, on hieman eri vivahteilla ollut eduskuntasalissa varmasti kymmenen kertaa esillä ja enemmänkin. Asiasta on tehty kymmeniä eduskuntakyselyitä ja muita. Siitä huolimatta ihmettelen, miten voi olla yhteiskunnan kannalta mahdollista, että tämä asia ei toteudu. Luulisi, että ed. Elolla olisi enemmänkin sosialidemokraattien sisäpiirissä tietoa, mikä tässä on esteenä. Ehkä hän esitti asian oikean laidan puheen Emu-kriteereistä ja eläkerahastojen käyttämisestä tähän tarkoitukseen.

Toinen aivan samanlainen asia meillä on se, että työttömyyskortistoissa on ihmisiä, jotka eivät sinne kuulu. Siellä on varmasti vähintään 150 000 sellaista ihmistä, jotka ovat työkyvyttömiä, työhaluttomia ihmisiä, joita ei voida enää kouluttaa nykyaikaisia tarpeita varten. Mitä he tekevät työttömyyskortistossa? Miksi myös heitä ei siirretä pois työelämästä eläkejärjestelmän kautta aivan samalla tavalla kuin tässä tapahtuu?

On aika hassua, että kansanedustajat, jotka ovat keskivertoisella järjellä varustettuja, eivät ymmärrä, miksi tehdään näin, ja kuitenkin meidän pitäisi edustaa maan korkeinta päätöksentekovaltaa. Aika surkea tilanne, ja tuntee todella itsensä narriksi eduskunnassa ja tässä yhteiskunnassa, kun ei tiedä, minkä vuoksi tehdään toisin, kun pitäisi kaiken mukaan olla järkevää.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Kun hallitus aloitti työnsä, se linjasi toimintansa siten, että tavoitteena oli työttömyyden puolittaminen; näinhän sitä on täsmennetty viime aikoina. Kun tänä päivänä katsellaan tilastoja, puolittamisaikataulu on kovin vajaa. Näyttää siltä, että menee varmaan seuraavankin hallituksen aika, ennen kuin työttömyys on puolitettu. Sii-

hen tarvitaan nyt nopeita toimenpiteitä, ei mitään temppejuja, vaan oikein perusteltuja toimenpiteitä. Ed. Mikko Elon aloite on siinä mielessä ihan hyvä, että tässä on perusteltu näkemys, miten kokonaisvaltaisesti tarkastellen ei välttämättä kustannustaso nouse, vaikka tässä ei yksityiskohtaista laskelmaa olekaan ja todistettu juuri faktoja, mutta maalaisjärjellä ajatellen tuntuu, että se on hyvin oikean suuntainen.

Ed. Pirkko Peltomo teki saman tyyppisen aloitteen sukupolvenvaihdoseläkejutusta palkansaajaporukalle, joka on vähän saman tyyppinen ajatus. Olen ihmetellyt, missä se makaa, kun asia ei ole lähtenyt eteenpäin, koska me tarvitsemme juuri tällaisia työnjakokeinoja, uusia keinoja, mitä pitäisi ottaa käyttöön eikä vain puhua niistä.

Vuorotteluvapaajärjestelmä, joka lähti matalalta korvaustasolta, on osoittanut, että siellä olisi halukkuutta enempään. Viime vuonna suurin piirtein 5 000 ihmistä lähti vuorotteluvapaajärjestelmään, mutta kyselyitä on paljon. Minullekin on puhelinsoittoja tullut valtavan paljon ja yhteydenottoja henkilökohtaisesti maakunnassa kiertäessä siitä, että jos korvaustasoa voisi nostaa 80 prosenttiin, niin myös köyhemmät ihmiset, pienemmällä palkalla olevat ihmiset ja muut, joilla ei sukanvarressa niin hirveästi seteleitä ole pullollaan, voisivat tähän järjestelmään lähteä mukaan.

Se kuulemma on tupossa sovittuja asioita, joten ministeri Jaakonsaari ei sen vuoksi ole pystynyt tuomaan sitä, koska työnantajapuoli jarruttaa korvaustason nostamista. Toivoisi, että tulopoliittiset sopimusosapuolet tulevissa neuvotteluissa sopisivat siitä, että korvaustaso nostetaan, että myös työnantajapuoli tuntisi vastuunsa siitä, että tässä työttömyyttä halutaan nujertaa ja alentaa.

Lisäksi työnjaon keinoja, mistä on puhuttu, on kuusituntinen työpäivä. Siitä on kokeiluja ja tosi hyviä tuloksia. Viimeksi kävin Tohmajärvelä, siellä on urapyöriä tekevä firma, joka lähti viime keväänä kokeilemaan sitä ihan omin nokineen puhumatta kellekään, ilman mitään sivulisia tukia ja neuvoja. Siellä on todettu asia hyväksi. Nyt kun systeemi on vuoden ollut käytössä, kukaan ei enää, ei työnantaja eikä työntekijäpuoli, halua lähteä siitä pois. Siinä ei tullut mitään kompensatioita, mutta isommin toteutettuna kuusituntinen työpäivä vaatisi kyllä sen tyyppisen ajattelun, että siinä kohdennettaisiin verohelpotuksia niille, jotka lähtevät siihen mukaan.

Työnantajapuolelle siitä pitäisi olla sen verran helpotusta, että ne voisivat vapautua esimerkiksi työttömyysvakuutusmaksusta tai jostakin muusta sivukulusta, joka kannustaisi myös työnantajan lähtemään siihen vapaaehtoisesti mukaan. Siinä vaiheessa kävisi sillä tavalla, että nämä, jotka lähtevät lyhennettyyn työpäivään, saisivat mahdollisesti jopa saman käteen jäävän summan, he vain jakaisivat työtään eivätkä maksaisi korkeita veroja, niin kuin me, jotka teemme kahdeksantuntista työpäivää. Tosin kansanedustajien työpäivä on vähän suhteellinen käsite, mikä se on, se riippuu vähän siitä, miten pitkään täällä jatkaa illat killua. Mutta normaalityöpaikoissa tahtoo olla enimmäkseen kahdeksantuntista työpäivää, joka pitäisi jakaa.

Sitten ed. Elon aloitteesta. Tässä on sinällään hyvä ajatus siitä, että ikääntyvän jengin pitää päästä pois, niiden, jotka haluavat, ei pakolla. Tässä vaan tahtoo olla sillä tavalla, että työnantaja lähtee yleensä siitä, että jos tällainen lainsäädäntö tehdään, sitä käytetään väkipakolla. Se ei saisi johtaa siihen tilanteeseen, vaan kaiken pitää perustua vapaaehtoisuuteen, siihen, että työntekijä haluaa ja sovitaan näin tehtäväksi.

Aloite istuu hyvin siihenkin linjaan, mistä amerikkalainen talousguru Rifkin kävi juuri täällä esitelmöimässä työnjakamisopeista. Hän totesi sillä tavalla, että kaikki työn jakamisen keinot pitäisi kaikissa yhteiskunnissa, ei Suomessa yksin eikä läntisissä maissa, vaan kaikissa maissa käydä läpi, koska Rifkinin arvion mukaan vuoteen 2010 mennessä voidaan 70 prosenttia kaikista yksinkertaisista, käsillä tehtävistä töistä korvata automatiikalla. Se on niin kova juttu, että vuoteen 2010 ei ole pitkä aika ...

Puhemies (koputtaa): Kehotan arvoisia edustajia muistamaan, että käsittelyssä on nimenomaan lakialoite laiksi työntekijäin eläkelain väliaikaisesta muuttamisesta.

Puhuja: Kiitoksia, arvoisa puhemies. Tämä on johdatusta juuri siihen ajatteluun, koska tässä on kysymys työn jakamisesta ja Rifkin esitti myös ...

Puhemies: Tämä on jo kolmas johdatus, ed. Lahtela.

Puhuja: Rifkin esitti myös sitä, että myös eläkeikiin täytyy olla mahdollista puuttua eli katsoa se järkevyyks, mikä on työnjaon keinoista käytettävissä. Suomalaisessa yhteiskunnassa

Mikko Elon malli on yksi sellainen, joka pitäisi ottaa käyttöön ja laskea ihan ministeriötasolla tämän kustannusvaikutus. Odottaisi, että hallitus toisi, jos Elon malli ei kelpaa — kun yleensä tahtoo olla sillä tavalla, että yksittäisten kansanedustajien lakialoitteet haudataan, mutta jäisi itu elämään — omana esityksenään tällaisen hyvän asian ja kokisi, että tämä on hallituksen esitys. Ed. Elon lakialoitteen voisi siinä tapauksessa haudata, vaikka teksti olisi ihan sama.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Yhtenä aloitteen allekirjoittajista voin todeta, että olen allekirjoittanut tämän yrityksenä vastata työttömyysongelmaan yleensä ja toisekseen siihen epäkohtaan, että tälläkin hetkellä on paljon nuoria, terveitä, työkykyisiä, työhaluisia, jotka joko jäävät tai yhä uudelleen putoavat työttömiksi. Samaan aikaan on väsyneitä, ikääntyviä ja parhaansa työelämässä antaneita ja eläkkeelle haluavia ihmisiä, joita väkisin pyritään pitämään työelämässä mukana.

Tässä on viitattu laskelmaan, joka on aloitteen perusteluissa. Sillähän on eduskunnan ulkopuolista arvovaltaakin takana, ja toivottavasti tämä tulee testattua myös eduskunnan asiantunteumuksella. Minusta kuitenkin sen sisältö osoittaa, että tällä menettelyllä ainakin on suuri mahdollisuus olla yhteiskunnalle taloudellisesti edullinen.

Toivon, että aloite etenee valiokunnassa.

Ed. Uotila: Arvoisa rouva puhemies! Periaatteessa olen sitä mieltä, että joustavasti eläköitymisikä voisi olla korkeampikin, mitä se keskimäärin tänä päivänä Suomessa on. On paljon puhuttu siitä, että suomalaisilla on joku käsittämätön hinku tai tahtotila, että elämää on vain eläkkeelle pääsyn jälkeen. Minun käsitykseni ihmisen kokonaisvaltaisesta elämästä on kyllä se, että koko elämän pitää olla elämisen arvoista, myös se aika, kun ollaan aktiivi-iässä ja työssä. Mutta ennen kuin ihmettelevät katseet rupeavat enemmän nousemaan, totean, että tämä ei tarkoita ollenkaan sitä, ettenkö olisi ed. Elon lakialoitteen takana. Kerron, miksi.

Keskimääräisen eläköitymisiän nostamiseen on myönteisiä ja kielteisiä keinoja. Myönteisiä keinoja ovat sellaiset kuin työelämän kaikinpuolinen kehittäminen paremmaksi, vähemmän kulluttavaksi, vähemmän rasittavaksi, enemmän viihtyisäksi, sellaiseksi, että työntekijät viihtyvät, pysyvät terveinä jne. ja tätä kautta mahdollisesti myös haluavat, mikäli on joustavuutta eläkkeellesiirtymisiässä, jatkaa aktiiviyöhistoriaansa pi-

temmälle. Nämä ovat myönteisiä keinoja: kun-
nossa kaiken ikää, työolosuhteiden parantami-
nen, työläinsäädännön ja työsuojelun kehittämi-
nen, kaikki tällaiset projektit, joita joitakin ol-
laan myös jossakin määrin toteuttamassa.

Sitten on kielteisiä keinoja, kuten väkivaltaiset
eläkeiän nostamiset, työkyvyttömyyseläkkeelle
pääsemisen kriteerien tiukentaminen, suoranai-
nen estäminen, että eläkkeelle eivät pääse he-
kään, joille ihan inhimillisesti ottaen sellainen
oikeus varmasti kuuluisi. Eli kysymys on todella
myönteisistä ja kielteisistä keinoista.

Minkä takia tällä hetkellä olisi tärkeätä ja
välttämätöntä kuitenkin saada määräaikainen
laki? Siihen on kaksi keskeistä syytä. Toinen läh-
tee tästä valtavasta työttömyydestä ja toinen sii-
hen liittyen kansan ikärakenteesta. On sellainen
pattitilanne, että sille ikääntyneelle, suurelta osin
työttömälle joukolle, jota tämäkin lakialoite kos-
kisi, on kerta kaikkiaan tarjottava inhimillinen,
oikeudenmukainen tapa siirtyä halutessaan työ-
elämästä sivuun ja tehdä tilaa nuoremmille työn-
tekijöille, koska niillä nuorilla, jotka nyt työttö-
myyden kautta joutuvat syrjäytymään mahdolli-
sesti kokonaan yhteiskunnasta, on koko elämä
menetetävänä. Sen takia tilan tekeminen on
välttämätöntä.

Arvoisa rouva puhemies! Se, minkä ed. Elo
totesi olevan esteenä, ettei asia etene, ja viittasi
eläkerahastoihin ja niiden käyttämiseen Suo-
men valtion ulkomaisen velkaantumisasteen
alentamiseen, on kysymys siitä, että valtio ottaa
nyt yhä enemmän kotimaasta velkaa, ja se on
ihan positiivinen asia. Minusta sillä ei ole teke-
mistä tämän asian suhteen. Eläkerahastot ovat
niitä pääoman paikkoja, joista rahaa on mah-
dollista ottaa, ja sitä otetaan mieluummin koti-
maasta kuin ulkomailta, koska korkokin on kil-
pailukykyinen.

Mutta on aivan selvää, että aina, kun ehdote-
taan eläkeikiin, eläkejärjestelmiin muutoksia,
kyllähän eläkelaitokset nousevat takajaloilleen
ja rupeavat kauhistelemaan, kuinka raskas, mi-
ten kestää eläkkeiden rahoitus pitkällä tähtäi-
mellä ja tällä tavalla. Ilman muuta vastarintaa
hyvin herkästi sieltä tulee. Mutta siitä huolimatta,
kun ajatellaan yhteiskunnallista tilannetta,
työttömyystilannetta ja ikärakennettamme suur-
ten ikäluokkien tullessa eläköitymisikään, on
välttämätöntä tehdä radikaaleja ratkaisuja ja
määräaikaisina niin, ettei tehdä lopullisia eläke-
järjestelmäratkaisuja vaan määräaikaisia, joilla
päästään vaikean ajan yli. Sen takia minusta ra-
dikaalitkin ehdotukset ovat ihan paikallaan ja

toivon, että asia ja ehdotus asianmukaisesti ete-
nevät.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen vara-
puhemies Törnqvist.

Ed. J. K u k k o n e n : Arvoisa rouva puhe-
mies! Itsekin aloitteen allekirjoittajana kiinnitän
huomiota kahteen hyvin myönteiseen seikkaan,
joita haluaisin painottaa. Toinen on aiotun lain
määräaikaisuus ja toinen se vapaaehtoisuus, jol-
la siihen siirryttäisiin.

Määräaikaisuus on tärkeää siltä kannalta,
että me todella emme tänä päivänä pysty tark-
kaan ennakoimaan sitä, millainen tilanne ensi
vuosituhannella on muuta kuin siinä mielessä,
että ikäluokkiemme määrät vähenevät hyvin
runsaasti ja saatamme olla kymmenen vuoden
kuluessa ja jo ennemminkin siinä tilanteessa, että
kaiken mahdollisen työvoiman olisi oltava yh-
teiskunnan käytössä.

Sen sijaan eläketasokysymys on paljon kons-
tikkaampi. Eläkkeen taso ja eläkkeiden markka-
määrät ovat olleet liian määrääviä seikkoja eläk-
keelle jäämisessä, samoin eläkkeistä käytävässä
keskustelussa mielestäni.

Eläkepoliittisessa keskustelussa ovat olleet lii-
kaa siis esillä tällaiset kielteiset asiat, esimerkiksi
eläkeindeksit ja niihin puuttuminen, kansaneläk-
keen perusosan poistaminen työeläkkeen saajil-
ta. Niillä on mesottu julkisuudessa ja niistä on
paljon keskusteltu. Nyt ed. Elon aloite olisi hyvä
täky eläkeläisjärjestöille esimerkiksi toimia aktii-
visesti jonkin myönteisen eläkepoliittisen asian
puolesta myös sankkojen eläkeläisjoukkojen
kannalta.

Kolme asiaa mainitsen myönteisyydestä. Var-
maankin eläkeläisjärjestöjen jäsenmäärä kasvai-
si ja sitä kautta tulisi lisää aktiviteetteja ja ennen
kaikkea vapaaehtoinen eläkkeelle siirtyminen
saisi vauhtia, erilaiset mallit eläkkeelle siirtymi-
sessä yleistyisivät, ja siinä tämä olisi yksi hyvin
varteenotettava vaihtoehto. Kolmanneksi ja vie-
lä lopuksi minusta aloitteen kaikkein merkittävin
peruste on se, että työllisyys paranisi.

Ed. V i i t a n e n : Arvoisa puhemies! Hyvät
lukuisat kuulijat! Ihan periaatteessa haluan muu-
tamaa seikkaa lakialoitteessa kommentoida.
Myös minun mielestäni tämä on ihan hyvä, ja
jostakin syystä vain kuitenkin en ole saanut
mahdollisuutta sitä allekirjoittaa, mutta toden-

näköisesti sen olisin tehnyt, jos minulta sitä olisi tiedusteltu.

Myös minä pidän hyvänä sitä, että kysymyksessä on nimenomaan määräaikainen ratkaisu ja ihmisen vapaaehtoisuuteen pohjautuva ratkaisu. Näin sen täytyy totta vie ollakin.

Ainoa seikka, joka itseäni kuitenkin jonkin verran jäi askarruttamaan, on se, että samassa aloitteessa ei esitetä suoranaisesti sitä, että eläkkeelle lähtevän työntekijän tilalle olisi palkattava nuori työtön henkilö. Mielestäni, jos tällainen kertakaikkinen velvoite asetettaisiin, sillä jos mil-lä saataisiin paljon kuulutettuja säästöjä aikaan, koska siinä tapauksessa tilanne tarkoittaisi sitä, että työttömyyskorvausmenot vähenisivät sekä verotulot kasvaisivat, koska nuoria ihmisiä työllistyisi. Jonkinmoisena puutteena lakialoitteessa pidän sitä, että tällaista velvoitetta ei ole.

Juuri eilen viimeksi kuulin palautetta siitä, että esimerkiksi aivan erinomainen järjestelmä, sapativapaa, jonka loimme, on saattanut johtaa huonompiin tuloksiin, koska minkäänlaisia velvotteita siihen ei ole tarpeeksi kuulemma sisällytetty. Siis mielestäni, jos teemme tämän tyyppistä lainsäädäntöä, voisimme samalla olla myös tiukkoja siinä, että tämä talo edellyttää jotakin.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Elon aloitteen tarkoituksena on toki se, että ihmisille mahdollistettaisiin aikaisempi eläkkeelle pääsy ja he samalla jättäisivät työpaikkansa nuorille ihmisille. Tämä on hyvin tärkeä asia, ja tähän katsotaan meillä olevan varaa muun muassa olemassa olevan eläkerahastoinnin pohjalta.

Minua hirvittää se vasemmistolaisen, entisten kommunistien näkemys siitä, niin kuin ed. Uotila nytkin näkee tämän paljon parempana, että meillä hoidetaan Emu-kriteereitä rahoilla kuin käytetään rahaa tällaiseen tarkoitukseen. Juuri sanoitte, ed. Uotila, että on paljon parempi, että ihmisten eläkeikää vain lisätään ja he ovat edelleen nuorten ihmisten edessä, että nämä eivät pääse töihin. Parempi on se, että rahat uhraatain keino- toisesti valtion velan siirtoon ulkomaisesta lainasta kotimaiseen, jotta päästäisiin täyttämään Emu-kriteerit. Emu-kriteerithän ovat teille vasemmistolaisille tulleet kaikkein tärkeimmiksi tällä hetkellä, mitä te näistä puhutte. Tämä on aivan uskomaton asia. Entäs sitten eräänä päivänä, ed. Uotila, kun kotimaista velkaa lisätään ja lisätään, tulee maksun aika ja maa romahtaa, mennäänkö vanhaan systeemiin eli leikataan setelit, ei nyt seteleitä vaan obligaatit keskeltä poikki? Se on vielä eräänä päivänä yksi mahdol-

lisuus tulevaisuudessa, vaikka se ei nyt tällä hetkellä näytä todennäköiseltä.

Mutta aivan uskomattomia näkemyksiä on teillä, ed. Uotila ja vasemmistoliittolaiset. Ei ole mitään tekemistä enää työttömän ja köyhän puolella. Sinne vain kaikki alle 118 markalla kurjaliston joukkoon, mutta se tulee eräänä päivänä, ystävät, vielä esiin, painakaa mieleen, tässä maassa.

Ed. Uotila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On viikon ensimmäinen istuntopäivä, ja ed. Aittoniemi on niin väsynyt jo tässä vaiheessa, että aivan selvästi ymmärtää täysin väärin, mitä kävin puhujakorokkeella sanomassa, ja halusi ymmärtää väärin. Ei siitä sen enem-pää. Palataan Emu-asioihin toisen kerran.

Mutta kysymyshän on vain siitä, että valtion-taloudessa on edelleen vajausta ja se vajuus täyte-tään velalla ja nyt on oltu siinä viime vuosien aikana, että yhä enemmän sitä velkaa on pystytty ottamaan kotimaasta eikä ole oltu niin paljon ulkomaisen velan armoilla. Se velka on eläkerahastoissa, ja niillä on ollut sitä todella antaa. Sillä ei ole mitään tekemistä sen suhteen, mitä eläkerahastot ja niiden kestävyys tulevaisuuden kannalta ovat. Se raha on olemassa, vaikka se onkin lainaksi annettu valtiolle.

Ed. Peltomäki: Arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelin työhuoneessa ed. Elon lakialoitetta, totesin heti, että kun tämä eduskuntakausi alkoi, tein aivan vastaavan lakialoitteen, jonka silloin yli 70 kansanedustajaa allekirjoitti. Tämä lakialoittehan oli juuri myös näin, että se on määräaikainen, koskee yli 55-vuotiaita, jotka haluavat vapaaehtoisesti siirtyä eläkkeelle, ja heidän tilalleen palkattaisiin toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen nuori työtön. Juuri tätä tällä perättiin. Tältä osin olen tämän lakialoitteen tehnyt, ja kannatan myös toki ed. Elon lakialoitetta.

Tässähän on tarkoitus nimenomaan juuri esittää väliaikaista lakia, koska me tiedämme, että suurtyöttömyys on se ongelma, johon tulee kaikin keinoin pureutua, ja tätä kautta pystyttäisiin nyt sitten työllistämään nuoria.

Ongelmaksi tässä on muodostunut se, kun oma lakialoitteeni on otettu käsittelyyn sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, että sekä sosiaaliministeriöstä että työministeriöstä oli virkamies kuul-tavana asiantuntijana ja kumpikin lähtevät siitä ajatuksesta, että yhteiskunnalle on edullisempaa pitää nuori työttömyyskortistossa kuin päästää iäkkäämpi henkilö eläkkeelle, eli he laskevat elä-

kemenoja ja tulevaa työvoimapulaa. Minusta molemmat ovat täysin virheellisiä perusteluja, koska me tiedämme sen, että kysymyksessä on määräaikaislaki, se koskisi vain vuotta, kahta, miten hallitus sen näkisi parhaaksi toteuttaa, ja koska lakialoitteeni lähtee siitä, kuten myös ilmeisesti tarkoittaa ed. Elo, että vapaaehtoisesti ihmiset hakeutuvat eläkkeelle, jos niin haluavat. Siihen vaaditaan myös työnantajan suostumus, jotta päästetään eläkkeelle ja palkataan nuori työtön tilalle. Tästä ei voi tulla mitään massaryntäystä eläkkeelle kuitenkaan.

Toisaalta, jos mietimme kuluja nuoren kohdalla, tänä päivänä me olemme menettämässä kokonaisen sukupolven todellakin siihen, että heillä ei ole työpaikkaa. Kun he ovat pitkään työttöminä, siinä tulee käymään niin, että erilaiset sosiaaliset ongelmat moninkertaistuvat. Myös, kun mietitään sitä, mitä työttömyysturva maksaa yhteiskunnalle, siihen tuleva asumistuki, toimeentulotuki, oma laskuoppini lähtee siitä, että on yhteiskunnalle edullisempaa päästää nuori, koulutettu, hyvässä työssä ja -voimissa oleva henkilö työhön ja vastaavasti ikääntyvä, yli 30 vuotta työelämässä ollut henkilö jo ansaitulle eläkkeelle, kun hän itse niin tahtoo.

Vastaava aloite on myös ed. Arja Ojalalta. Toivon, että ed. Elon ja oma aloitteeni todella etenisivät, mutta näyttää siltä, että ministeriöissä virkamiehet ovat kanssamme toista mieltä.

Ed. Elo : Arvoisa rouva puhemies! Minäkin olen ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä, ettei, ed. Uotila, ole kokonaan pois suljettua se, että Emu-kriteereistä on ainakin osaltaan kysymys. Kuten totesin, Helsingin Sanomien tämän päivän tilaston mukaan sosiaalirahastot ja lähinnä työeläkerahastot olivat 21 miljardia markkaa ylimäämisiä ja niitä käytetään Suomen julkisen budjettivajeen täyttämiseen. Nyt pelätään sitä, että työeläkerahojä jouduttaisiin käyttämään enemmän, jolloin meidän Emu-kriteerimme sitten heikkenisivät.

Mitä tulee ed. Viitanen ja ed. Peltomon puheenvuoroihin, yhden näkökulman vain otan esille. Minä nimittäin pitkän harkinnan jälkeen jätin pois sen, mitä esimerkiksi ed. Peltomon aloitteeseen sisältyy, eli velvoitteen ottaa aina nuori työntekijä. Sehän tarkoittaisi, että ainoastaan työssä oleva voitaisiin korvata uudella työntekijällä. Minun lakialoitteessani on myös mahdollista, että esimerkiksi 55-vuotiaat työttömät voivat hakeutua halutessaan eläkkeelle. Uskon, että työttömät käyttäisivät tätä aika paljon. On

totta, ed. Viitanen, että sitä kautta nuorille ei välttämättä tulisi uusia työpaikkoja. Mielestäni työttömiä ei voi jättää tämän lakialoitteen ulkopuolelle.

Mitä tulee laskentatapaan, olen ed. Peltomon kanssa aivan samaa mieltä. Puhuin alustavassa puheenvuorossani siitä, että laskelmieni mukaan, jotka olen saanut muualta, työtön maksaa noin 6 000 markkaa kuukaudessa suomalaisessa yhteiskunnassa ja eläkkeelle pääsevän keskimääräinen tulo olisi 5 500 markkaa kuukaudessa eli lyhyelläkin tähtäimellä tämä olisi vähintään kustannusneutraali, koska tietysti osa eläkkeelle jäävien työpaikoista jäisi täyttämättä, sekin on totta.

Mutta kaiken kaikkiaan näen tämän todella tärkeänä aloitteena ja toivon, että asiaa voitaisiin eri eduskuntaryhmien toimesta viedä eteenpäin.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Tervehdin ihan suurella tyydytyksellä ed. Elon aloitetta tässä kysymyksessä. Itseäni tämä asia on kiehtonut jo monien vuosien ajan, olen paljon siitä kirjoittanut, olen paljon siitä puhunut. Siinä suhteessa tunnen asian hyvin läheisesti omakseni ja on helppo siitä puhua myönteiseen sävyyn.

Aivan oikein, niin kuin ed. Viitanen totesi, minunkin ajatuksissani on ollut hyvin paljon nuorten tilalle saaminen, mutta aivan oikein, niin kuin ed. Elo totesi, tämä aukaisisi todellakin mahdollisuuden rajattuna tai rajaamatta jätettynä myös työttömälle halutessaan eläkeputkeen tai eläkkeelle pääsyyn.

Ed. Viitanen aivan oikein totesi, että työttömyysturvasäästöjä varmasti syntyisi, jos vastaavasti syntyisi uusia paikkoja. En tiedä, onko nyt lainsäädännöllisesti kovin mahdollista säätää tiukkoja normistoja tässä suhteessa työnantajan velvoitteiksi, se on tietysti syytä myös tutkia ja mitä on halukkuutta tässä asiassa. Asiassa suoritettiin muutamia vuosia sitten jonkinlaista tutkimusta ja todettiin, ettei se niin kovin mahtavassa määrin ainakaan nykyisten säännösten mukaisesti uusia työpaikkoja loisi. Toivotaan, että ajat ovat siinä suhteessa muuttuneet ja tämä olisi totta, että uusia työpaikkoja syntyisi nimenomaan nuorelle porukalle.

Lisäisin vielä tuohon säästöpuolelle, kun hyvin ymmärrän, että eläkekassat hyvin tarkasti seuraavat ja hieman sormiaan heristellen suhtautuvat tämän tyyppiseen kysymykseen kustannusten noustessa. Toteaisin vain yhteiskunnallisuudessa mielessä, että sairausmenoissa varmasti tul-taisiin aikaa myöten säästöjä tekemään, jos vä-

hän kremppaantuneet, raskaissa ja kuluttavissa ammateissa olevat ihmiset pääsisivät aikaisemmin eläkkeelle. Tämä olisi yhteiskunnallista säästöä. Eikö samalla tavalla poikkeuslailla voisi poikkeustilanteissa lähteä siitä, että työttömyysturvamenoihin tällä hetkellä uhrattuja rahoja ainakin poikkeuslailla voitaisiin säättää kattamaan myöskin näitä eläkekustannuksia?

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Tästä ed. Mähösen puheenvuorosta on hyvä jatkaa siinä mielessä, että se kantaa lämpimästi sellaista ajatusta, että pitäisi katsoa kokonaisvaltaisesti tämä työttömyyden ongelma ja eläkekassa-ongelma. Jos sinne tulee vajuusta siltä pohjalta, jos ihmisiä laitetaan ja päästetään nopeammin eläkkeelle, niin silloin kassa pitäisi jostakin kautta täyttää, mutta työttömyyskään ei sinällään ole ilmaista millään muotoa pitää yllä ja vielä vähemmän nuorten ihmisten työttömyys. Sen takia tässä keskustelussa ovat nousseet esiin edustajien Elo ja Peltomo tekemät esitykset.

Ed. Peltomon ajatuksenahan on se, että aina nuori palkattaisiin tilalle. Kyllä minusta pitää sen olla pontimena kuitenkin tässä. Ed. Elon tekemä aloite on siinä hyvä, että siinä myös työtömät pääsevät eläkkeelle. Ed. Peltomon tekemässä aloitteessa on taas se hyvä puoli, että sillä turvattaisiin myös, että ei saneeraustienä käytettäisi tätä konstia, koska tässä on mahdollista käydä sillä tavalla, että se on liian helppo tie. Laitetaan vain ihmiset eläkkeelle, ja työnantaja ei vastaa sen jälkeen mistään mitään. Se ei maksaisi yhtään heille enempää.

Sen takia tässä onkin ollut kaksi hyvää lakialoitetta tavallaan nyt keskustelussa rinnakkain, vaikka tällä hetkellä tässä on vain ed. Elon tekemä. Tämähän vaatisi nyt sellaisen ajattelun, jos kerran hallitus ei lähde tässä toimenpiteisiin eivätkä virkamiehet hyväksy tätä ajatusta, että tästähän pitää yhdistää nämä molemmat ja tehdä uusi lakialoite ja kerätä yli sata nimeä. Sitten me saamme tämän ainakin vähän vahvempaan käsittelyyn. Sitähän en tiedä, saadaanko se läpi, mutta silloin ainakin on mahdollisuutta viedä sitä läpi paremmin. Ei kai meidän nyt yksin virkamiesten kantoihin pidä tuudittautua; jos niiden mukaan mentäisiin, ei tässä tule tapahtumaan ainakaan tämän hallituskauden aikana mitään.

Ed. Viitanen: Arvoisa puhemies! Oikeastaan pyysin puheenvuoron lähinnä kommentiksi ed. Elolle. Hän puhui, että samaan lakiin sisältyy

sekä työttömien että työssäkäyvien oikeus siirtyä eläkkeelle. Itse en kyllä näkisi niin, että olisi mahdollonta sisällyttää samaan lakiin myös se, että työelämästä pois siirtyvien tilalle palkataan nuori, koska täytyy nyt minunkin myöntää, että ed. Lahtela kyllä tällä kertaa puhui asiaa tässä saneerauskohtassaan, kertoi ihan suomeksi ulos sen, mitä saattaisi sitten käydä, mikäli tällaista velvoitetta ei olisi.

Yksi kysymys, minkä haluan tälle salille ja tälle talolle esittää, on se, että me olemme viime aikoina lainsäädännöllisesti määränneet nuorille velvollisuuksia. Me olemme vieneet heidän työmarkkinatukioikeutensa ja määränneet heille velvollisuuden. Emmekö me samalla tavalla voisi lainsäädännöllisesti joskus määrätä nuorille oikeuden? Mielestäni tämä olisi sellainen tavallaan myönteinen ja positiivinen viesti pitkästä ajasta tästä talosta nuorisoon päin, koska tämän tyyppinen asia on ainakin minulle useimmiten kentällä kun kuljen palautteena tullut, että miksei näin voitaisi tehdä. Sitä kuulee jatkuvasti. Jos nyt kerrankin yhdistäisimme voimat ja saisimme tämän läpi, niin uskon, että kyllä se tästä sitten lähtisi. Kyllä se siitä.

Ed. Uotila: Arvoisa rouva puhemies! En halua viivyttää, mutta ettei eduskunnan pöytäkirjoihin jäisi väärää käsitystä: On aivan selvää, että EU:n julkisen talouden alijäämäkriteeri sallii näiden eläkerahastojen ylijäämän käyttämisen siinä laskennassa mukana. Mutta ei näitä ylijäämiä kerätä sen takia, että voitaisiin torjua tällaiset eläke-esitykset, vaan niitä kerätään sen takia, että eläkevastuut on katettava ja pitää olla rahastoissa varaa niiden kattamiseen. Kaikkiaan kattamattomat eläkevastuut lienevät 200—300 miljardia laskutavasta riippuen tällä hetkellä.

Kun ed. Elonkin aloite aivan oikein on kustannusneutraali, niin kuin hän itsekkin kertoi, ei hän sellaisen aloitteen torjumisen syy voi olla silloin yleensäkin julkisen talouden vajeen syntyminen tai julkisen talouden käyttäminen sen maksamiseen. Tämän halusin vain tässä yhteydessä todeta. Kyllä tällaisten aloitteiden torjumisen syyt ovat jossain muualla kuin siinä, mitä ed. Elo epäili.

Ed. Elo: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Uotilan puheenvuoron johdosta haluan todeta, että hän on varmasti oikeassa siinä, että kattamattomia eläkevastuita on, mutta kyllä olen täysin vakuuttunut siitä, että tällä hetkellä eläkeiän nostaminen liittyy näiden Emu-kritee-

rien täyttämiseen siltä osin, että saadaan sosiaali-
rahastoon eli lähinnä työeläkerahastoon mah-
dollisimman suuri ylijäämä. Sillä me saamme
valtiontalouden alijäämää katettua, ja se antaa
meille paremman velkasuhteen bruttokansan-
tuotteeseen nähden. Olen täysin vakuuttunut,
että kysymys on tästä, vaikka sitä ei kukaan
ääneen sano.

Mitä yleensä tulee laskentatapaan, olen monta
kertaa ennenkin ihmetellyt, että valtiovarainmi-
nisteriössä ei osata kahden eri momentin menoja
laskea. Jos me nyt vähennämme työttömyysme-
noja, me voisimme lisätä eläkemenoja, jolloin se
kuitenkin, ed. Uotila, olisi lyhyellä tähtäimellä
varsin kustannusneutraali.

Ed. Viitaselle vielä. Minustakin olisi kyllä jär-
kevää, ymmärrän hyvin tämän näkökohdan, ja
täysin mahdollista tehdä laki, jossa toisaalta aina
kun työntekijä lähtee pois eläkkeelle, hänen tilal-
leen olisi palkattava uusi. Silti se ei estäisi työttö-
män 55-vuotiaan halutessaan myöskin päästä
tähän eläkejärjestelmään. Mielestäni tämä on
täysin mahdollista ja se voitaisiin yhdistää näin,
ja varmaan se olisi järkevää. Minusta on myöskin
jotenkin suvaitsevuuden kannalta parempi, että
myös työttömillä on oikeus samaan järjestel-
mään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja
asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9) Hallituksen esitys 82. Kansainvälisen työkonfe- renssein hyväksymän terveyttä ja turvallisuutta kai- voksissa koskevan yleissopimuksen nro 176 hyväk- symisestä

Hallituksen esitys 256/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 1/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvos-
ton ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistun-
toon.

10) Hallituksen esitys 82. Kansainvälisen työkon- ferenssin hyväksymän ammattientarkastusta kos- kevaan yleissopimukseen, 1947 (nro 81), liittyvän pöytäkirjan vuodelta 1995 hyväksymisestä

Hallituksen esitys 257/1996 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 2/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvos-
ton ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistun-
toon.

Toinen varapuhemies: Eduskun-
nan seuraava varsinainen täysistunto on ensi
torstaina kello 18, valtioneuvoston kyselytunti
ensi torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 16.23.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen